

Raudne Tulp

Hollandi jalgpallikoon-
dise taktikageenius
Louis van Gaal rabab
Brasiiliast ka Manc-
hester Unitedit
juhendada. lk 13

27 000 raisatud minutit

Vene keelt õpitakse
koolis aastate kaupa,
aga keeleoskust
gümnaasiumilõpe-
tajail ei ole. Prob-
leem peab olema
metoodikas. lk 9

Iraagi nõrkus annab kurdidele võimaluse

Maa ilma suurim rii-
gita rahvas kurdid on
tänu Iraagis valitse-
vale segadusele oma
riigi loomisele lähemal
kui kunagi varem. lk 7

Raudtee tulevik?

Modernsed suurlinnad eelistavad
uutes transpordiprojektides kahe
rööpa asemel üht – monorelssi. lk 18

Eesti Päevaleht

+FORTE

HIND 1,35 EUROT | NR 130 | KOLMAPÄEV, 9. JUULI 2014

Kavandid: Margus Tamm

Kauaoodatud „Rehepapi” filmi võtted algavad sel sügisel

Üle kümne aasta tagasi alustatud
„Rehepapi” film kogub taas tuure.
Andrus Kivirähki romaani järgi
valmiva filmi peaosalised on
valitud, eeltööd käivad, ligi pool
1,2 miljoni euro suurusest eel-
arvest on koos. Produtsent
Katrin Kissa sõnul on välismaal
„Rehepapi” vastu suur huvi ja
puuduva raha leidmine ei tohiks
olla keeruline. Mustvalge filmi
inspiratsiooniks on Johannes
Pääsukese sajandivanused
fotod eestlastest. lk 6

Rüütel: riigipea peab oma arvamuse ausalt välja ütlema

President Arnold Rüütli hinnangul pole Krimmi sündmused Vene poliitikas juhus ja juba Peeter I ajast on venelastel huvi olnud ka Eesti vastu.

Avalikult meedias Vene-
maa tegude kohta kriitilise
hoiaku võtnud president Too-

mas Hendrik Ilves on Rüütli
arvates õigel teel.

Ise plaanib Rüütel ehita-
da Maarjamäele laenuga ma-
ja, kus saaks lõpuks lahti pak-
kida pärast Kadriorust lahku-
mist kastides seisnud arhiivi-
materjalid. Ta leiab, et linnalt
35%-lise soodustusega oste-

tud kruntide eest makstud
208 000 eurot on päris soliid-
ne ja südametunnistus selle
pärast ei piina.

Pärast Toomas Hendrik Il-
vese ametiaja lõppemist uues-
ti vabariigi presidendiks kan-
dideerimist ei pea 86-aastane
Rüütel reaalseks. lk 2-3

Eestlased nõuavad Google'ilt usinalt andmete kustutamist

● Briti Channel 4 andmetel on enim andmete
kustutamise nõudeid esitatud Saksamaalt,
Prantsusmaalt, Suurbritanniast ja Eestist.

● Google pole Eestist pärit taotluste arvu avalda-
nud, kuid tõenäoliselt ulatub see tuhandetesse.

● Info eemaldamisega kaasneb aga oht, et
sellega hakatakse ajalugu ümber kirjutama. lk 10

JUHTKIRI

Kaasakõnelemise kiituseks

Täna hommikul Strasbourgis Euroopa inimõiguste kohtu suurkojas algav arutelu otsustab, milline hakkab olema tänapäevase interaktiivse meedia areng. Lihtsustatult öeldes käib vaidlus selle üle, kes vastutab portaali postitatud kommentaari eest. On see portaal, kes andis võimaluse, võib-olla koguni anonüümse, solvava ja laimava kommentaari avaldamiseks? Või on vastutajaks ikkagi selle kommentaari autor?

Kui räägitakse kommentaaridest, liigub jutt tihtipeale anonüümsetele kommentaaridele ja nendest omakorda anonüümsetele solvavatele kommentaaridele. Ja see ongi koht, kust arutelu kaldub viltu. Sest enamik anonüümseid kommentaare, ehkki sageli kriitilised, jääb sündsuse piiridesse. Furoor käib pigem väheste piire ületavate üle. Enamikule pakub interaktiivne meedia postituste ja üleslaadimistega kaasakõnelemise võimalust.

Oleme olnud veendumusel, et kommenteerija ise vastutab oma seisukoha eest. Läänelikus ühiskonnas on vastutus

Meediast

Interaktiivne meedia pakub eelkõige kaasakõnelemise, mitte ära-panemise võimalust.

sellistele jõududele nagu vägede Jehoova, kes lasi Soodomale ja Komorraale tuld ja väävlit sadada.

Konkureeriv seisukoht aga peab kommentaariumi (ja üldse lugeja loodud sisu, üles laaditud pilte-vidеоid) portaali toodetud sisu osaks. Seega peaks portaal justkui vastutama ka kommenteerija eest ja lubama eetrisse ainult eelmodereeritud kommentaare. See kõlab ehk realistlikult maailmas, kus inimesed pole harjunud pidevalt netis oma seisukoha avaldama (netikommentaariumis, Twitteris, Facebookis jne). Sellele meele tule isetekkelise info voole nüüd veel kordki peale sättida mõjub meie silmis justkui vana hea Inglismaa „punase lipu seadus” autode algusajastul.

Nimelt uskus tol hallil ajal konservatiivsel Briti saarel mingi osa otsustajaid, et äsja loodud autod on nii ohtlikud, et nende ees peaks kõndima hoiatuseks punase lipuga jalakäija. Loomulikult jäi sellise mõtteviisi valitsemise aastatel Inglismaa autonduse arengus maha. Ja sama võib negatiivse stsenaariumi korral juhtuda interaktiivse meediaga. ●

REPLIIK

Õbluke liikluskultuur

Paistab, et suvine teedehitus ja paljude tänavate sulgemine on andnud liikluskultuurile tõsise hoobi. Tallinna tänavatel liigeldes tahaks nii mõneltki juhilt küsida: kuidas sind küll autorooli lubati?!

Eelmisel nädalal oleks meie autole kolm korda peaaegu külje pealt sisse sõidetud, sest mõne autojuhi jaoks lubab üksnes suunatule sisselülitamine eelisjärjekorras ja segamatult rada vahetada. Peeglissee vaatamine ei tule ju muidugi kõne allagi. Mõni frukt keerutab veel hoolega oimukohal sõrme või avaldab muud moodi talle tehtud „ülekohtu” pärast nõrdimust.

Juhtumeid on teisigi. Ei teagi, kas siinkohal on tegemist jultumuse, tähelepanematuse või elementaarse sõidu oskuse puudumisega – ohuks liikluses on need kõik. Ja arvestades teetõid, mis on Tallinna ja ilmselt mõned teisedki Eesti linnad suveks vallutanud, tuleks kõigil panna suuremat rõhku elementaarsele viisakusele ja kultuursele liikluskäitumisele. ● **Marit Sukk**

Lk 8 Margit Mutso: turistidesõbraliku linna loomise võimalustest
Lk 9 Greta Külvet: vene keele õpe on Eestis allpool arvestust

U

UUDISED

THE ECONOMIST PAKUB ANSIPIT VAN ROMPUY KOHALE

Majandusajaleht The Economist nimetab võimalikuks Euroopa Ülemkogu uueks eesistujaks muu hulgas Eesti eurosaadikut Andrus Ansipit. Kuna Taani peaminister Helle Thorning-Schmidt

ei pruugi Prantsusmaa presidendile François Hollande'ile sobida ja Hollandi peaminister Mark Rutte on langenud lõunaeurooplaste viha alla, siis üks tõenäoline kandidaat ongi Ansip. **ERR**

Arnold Rüütel: riigipea peab oma arvamuse välja ütlema

President Arnold Rüütli sõnul on Venemaal huvi Eesti vastu olnud aastasadu, Peeter I ajast, ja samasugune huvi võib Venemaal olla ka praegu.

Selliseid asju, nagu vabariigi president Toomas Hendrik Ilves Venemaa tegude kohta on öeldud, tulebki avalikult öelda, leiab Rüütel.

Tema 208 000 euro eest, turuhinnast soodsamalt ostetud krunte Maarjamäel ei saa võtta Tallinnalt ega riigilt saadud kingitusena, usub president.

Intervjuu

Britt Rosenberg
reporter

●● Praegusel ajal räägitakse palju Venemaa agressivsusest ja ohust Eestile. Kui tõsiselt teie seda ohtu peate?

Läbi ajaloo, 400–500 aastat on Eesti olnud geostrateegiliselt kohal, mis on Venemaa-le väga oluline. Eesti on oma sadamatega ideaalne, siin on võimalused allveelaevabaasidele ja suurtele veepealsetele alustele, nii suurtele, kui Taani väin võimaldab läbida. See huvi on Venemaal juba Peeter I ajast, mil ta tahtis raiuda akna Euroopasse. Neid mõtteid võib ka praegu arutluse all olla.

●● Millise pilguga te vaatate Venemaa ja Ukraina vahel toimuvale?

Kui võtta aluseks Vene võimupüramiidile väga lähedal olevate arvamusliidrite väljajätmise, lugeda Gorbatsõvi mälestusraamatut „Isceendaga” ja juhtivate KGB ohvitseride kirjutisi, siis võib öelda, et Krimmi sündmused pole Vene poliitikas juhus. Need arvamusliidrid käsitlevadki Nõukogude Liitu endistes piirides, hoolimata sellest, et paljud Nõukogude Liidu vabariigid on suutnud saavutada või taastada omariikluse. Võtkem kasvõi mitme Vene parlamendi liikme

esitatud nõudmine, et on vaja karistada Nõukogude Liidu lõhkujaid tehtud kuriteo eest. Me oleme siin omavahel arutanud, et mina võin sellesse nimekirja päris kindlasti sattuda.

●● President Toomas Hendrik Ilves on Venemaa tegude kohta selgelt kriitilise hoiaku võtnud ega varja seda sotsiaalmeedias ega teiste riikide esindajatega suheldes. Kas see lähenemine on õige?

Olen igal pool propageerinud, et selliseid asju, nagu tema on

peab oma arvamuse ütlema. Mis vormis ja sõnastuses, kuidas ta suudab seda edasi anda, oleneb temast endast.

●● Viimastel kuudel olete meedias figureerinud, sest soovisite riigilt ära osta teile elamiseks määratud majaga krundi, mis asub Nõmmel Kaare tänaval, ära osta. Mis teie soovi tingis?

Paar aastat tagasi hakkasime abikaasaga otsima võimalust, et kusagile uus kodu osta. Meil on palju ajalooliselt väärtusliku materjali ja see on kastides olnud ajast, kui ma presidendiametist lahkusin. Sel ajal saime häda pärast elama minna Kaare residentsi, mis on 1950-ndatel ehitatud tagasihoidlik, selle

aja mõtete ja insenerioskustega paika pandud maja. Tegin riigivaraametile ka ettepanku, et ostan Kaare tn 10 ära, oleksin ise remondi teinud. Sellega aga ei nõustatud.

●● Riigi Kinnisvara AS pakkus, et renoveerib teie Kaare tänavale elamu ise. Miks loobusite sellest variantist?

Plaaniti ja tehti ka eelarve, aga need summad olid niivõrd suured, et südametunnistus ei lubanud maksumaksja raha eest sellist asja. Siis otsustasime, et aega enam pole, tuleb sealt välja kolida nii kiiresti kui võimalik. Ise me sobivat uut maja ostmiseks leidnud ei

olnud. Meie murest kuuldi linnas ja üles kerkis krunditeema. **●● Te ei soovinud, et riik teeks kulutuse ja renoveeriks teie elamu, ent nõustusite sellega, et Maarjamäel asuvad krundid saite linnalt osta, makstes 65% turuhinnast. Kuidas te sellise olukorraga rahul olete?**

Turuhinnad kõiguvad siiasinna. Kruntide eest makstud 208 000 eurot on ikkagi päris soliidne, mitu korda kõrgem, kui turuhind mõni aastat tagasi oli. Nii väga südametunnistuse piinasid mul sellise otsuse puhul ei olnud.

●● Hoolimata 208 000 eurost, mida kruntide eest maksite, on inimesed väljendanud pahameelt, sest oleksite justkui krundid osaliselt kingitsuks saanud.

Mis hinda puutub, siis pole mina kellelegi avaldust teinud, et ma krundid tasuta saaksin. Olen kogu aeg arvestanud, et selle eest tuleb tasuda. Linn tegi arvestuse, et mulle müüakse see 65%-ga turuhinnast. Ma ei hakanud vaidlema.

RIIK KÄIVITAB MILJONI EUROGA KURITEGEVUSE ENNETAMISE PROGRAMMI

Euroopa majanduspiirkonna toetuste ning Eesti haridus- ja teadus-, sotsiaal- ning justiitsministeeriumi rahaga käivitatakse programm „Riskilapsed ja -noored“, mille eesmärk on las-

te ja kuni 26-aastaste noorte heaolu parandamine, ennetamiseks nende kuritegelikule teele kaldumist. Näiteks kesken- dutakse Lõuna-Eestis sellele, et lapsed suudaksid mõelda oma

tegevuse tagajärgedele. Selleks hakatakse Tartu-, Põlva ja Võrumaal arendama nende kognitiivseid oskusi, emotsionaalset eneseväljendust ja empaatiavõimet. **Delfi**

SOE ILM KESTAB KAUEM

Kuigi varasemad ilmaennustused viitasid, et suurem suvesoe kestab kõigest mõne päeva, paistab suvi siiski olevat tulnud pikemaks: ka järgmise nädala jooksul näitab termomeeter üle 20 kraadi. **Delfi**

Täna digilehes

- Gonzalo Higuain, igavene teine?
- Montana jõkke kukkus kolm tiibadeta lennukit.

Arnold Rüütel usub, et riigipea peab oma arvamust väljedama. Mis vormis ja sõnastuses, kuidas ta suudab seda edasi anda, oleneb temast endast.

Foto: Priit Simson

Raha kruntide ostuks tuleb minu Koidula 3-5 asuva korteri ja esiisadelt päranduseks saadud maade müügist. Kuidas seda nüüd siis sõnastada, on see tasuta või ei?

●● **Miks otsustasite soetada ühe krundi asemel kaks?**

Ühe krundi peal ei suudaks me oma plaani ära teha. On vaja arhiivimaterjalid kokku koondada, eri riikide suursaadikuid ja ekspresidente vastu võtta. Peale selle plaanime veel ruume Rahvusliku Arengu Fondile, kellega teevad koostööd Roheline Rist, Hoia Eesti Merd, Eesti Klubi ja mitu teist.

●● **Mida selle plaani õnnestumiseks vaja on?**

Olen ostuks laenu võtnud, projekteerimist on alustatud. Ehituse algusaega ei julge öelda, aga tahaks seda ikka võimalikult kiiresti tegema hakata.

●● **Äsja suri Gruusia endine president Eduard Ševardnadze, keda te ise lähedalt tundsite. Millised olid teie kahe esimesed kokkupuuted?**

Seda ühte ja esimest on raske meenutada, ent NSV Liidu ülemnõukogu istungite ajal, kus mina olin nõukogu liige ja tema välisminister, me kontakteerusime sageli ja vahetasime mõne sõna.

●● **Millisest hetkest tekkis omavaheline tihedam kontakt?**

Minu seos Gruusiaga algas, kui me alustasime 1988. aasta 16. novembril suveräänsusdeklaratsiooni vastuvõtmist. Mind kutsuti seepeale Moskvasse, et loobugu ma oma allkirjast sellel dokumendil. Jäin siiski enda otsuse juurde, mispeale saadeti mind sama jutuga ideoloogiasekretäri juurde. Paar päeva hiljem hoiatas Läti välisminister mind, et minu isiku küsimus on väga tõsiselt tõstatatud. Arutluse all oli isegi minu kõrvaldamine – mitte töölt vallandamine, vaid teistel meetoditel kõrvaldamine –, milleks tegi ettepa-

neku KGB ülem. Ševardnadze kaitses mind ja ütles, et see pole õige ja minusse tuleb suhtuda arusaamisega sellest, mis meie iseseisvuse taastamise ajal toimunud on. Sellest hakkas meie meeldiv suhtlus ja usaldus.

●● **2003. aasta Gruusia rooside revolutsiooni ajal väitsid rahvusvahelised vaatlejad, et parlamentivalimiste tulemusi võltsiti Ševardnadze-meelsete kasuks. Pärast meelevallandust astus ta tagasi. Kas teie arvates käituti tol korral temaga õiglaselt?**

Sel ajal, kui Ševardnadze oli riigipea, oli Mihheil Saakašvili üks tema nõunikest ja abilistest. Ševardnadze suunas ta läände õppima ja kui Saakašvili

Linn arvestas, et mulle müüakse krundid 65% hinnaga. Ma ei vaielnud vastu.

li seal hariduse saanuna tagasi tuli ja oma tööd jätkas, tekkisid neil omavahel eriarvamused, tekkis sisemine lõhenemine. Me olime kursis, aga sekkuda polnud mõeldav. Kõigil on

oma toetajaskond – Saakašvili oli suutnud tuua esile läänelikke väärtusi, püüda noorte hääli. Ent ka Ševardnadze oli lääneliku orientatsiooniga, seda kinnitavad tema positiivsed algatused, nagu Afganistanist Nõukogude vägede ära toomine, Saksamaa taasühendamise küsimus.

●● **Millal te viimati pikemalt vestlesite?**

Mingisugune omavaheline austus tollest ajast jäi, mis tekitas usaldusliku suhtluse. Sellest tulenevalt otsustasime ka eelmisel aastal, et osalen ju mitmetel rahvusvahelistel konverentsidel ja üritustel ning miks mitte temale külla sõita. Eriti

just aastaid hiljem, nüüd, kui kõik on juba laagerdunud, võiks ju mõtteid vahetada. Käisin Bakuus ja lendasin sinna üle Thbilisi, kus ta meid oma residentsis vastu võttis. Olgugi et tema tervislik seisund oli siis juba küllaltki raske – ta ei liikunud ja istus –, vestles ta siiski elavalt, argumenteeris väga selgete seisukohtadega. Käisi-

Poliitikud ei peaks isikliku võimu eest võitlema

Küsimusele, kas ta on mõelnud pärast Toomas Hendrik Ilvese ametiaja lõppu uuesti ise vabariigi presidendiks kandideerida, vastas Arnold Rüütel, et see ei ole reaalne.

„Kui mina Kadriorust lahkusin, palusin kõik ruumid ära koristada, laudad puhtaks teha, arhiivid-materjalid seaduslikult üle anda ja vabastasid oma käskkirjaga kõik töötajad. Ainult paar inimest jäid, kes andsid kõik üle, et uus põlvkond võiks

alustada puhtalt lehelt. Olen küllalt kaine mõistusega inimene. Olgugi et inimene võib elada päris kaua, aga see poleks õige. Vaja on, et noorema põlvkonna esindajad võtaksid selle koha üle,“ lausus ta.

„Usun, et nii võiksid asjad ka üldiselt olla ja nii peaksid poliitikud käituma. Tuleb teha kõik oma võimuperioodil, anda endast maksimum ja luua arengu eeldused, aga mitte võidelda oma isikliku võimu eest.“

me üle mitmetest mälestustest, ka sellest samast, 1988. aasta 16. novembril juhtunust.

●● **Mida arvasite üheskoos elust praeguses Gruusias, praeguses Eestis?**

Tema seisukoht põhines ühiskonnas olevatel pingetel, Gruusias on olnud väga suured sisetised jõud – ka siis, kui ta ise ametist lahkus. Kui me vaatame Eesti ühiskonda, siis meie oleme suutnud palju rohkem üksmeele olla, olgugi et on raske olnud mõningaid otsuseid vastu võtta.

●● **Kindlasti on tänases Eestis oluline koht meie traditsioonidel, näiteks laulu- ja tantsupidudel. Milliseid varasemast erinevaid emotsioone tekitab teie selleaastane laulupidu?**

Kui laulupeol anti dirigendi taktikepp üle Hirvo Survale, meenus mulle Gustav Ernests, kellega alati pärast laulupidu rääkisime, surusime kätt ja ütlesime, et oli imetore päev, teistest sündmustest olenemata. Viimane laulupidu oli ilus selles mõttes, et käidi üle kõik pärlid, mis igalt laulupeolt enim hinge olid läinud. Kõik laulupeod, kus abikaasaga koos olen käinud, tulid meelde. Ma arvan, et ka kaas-aegsete heliloojate uus muusikaline looming on tähelepanuväärne ja tore.

●● **Kui kaua selline formaat teie arvates püsib?**

Kohtusin eile geoloogide ja akadeemikutega ja seal oli juttu, et mis see geoloogia endast kujutab. Et geoloogia on kui kihid ajaloost, mille maakera on läbi elanud. Kannaksin selle näite üle inimesele kui liigile: kultuurikihid sadestuvad niimoodi nagu geoloogias pinnase eri kihid. See laulupeosade lõob meis välja ja laulupidu püsib. Laulupidu ja sellest jäänud jälg on nii sügav, et see ei kustu. See annab lootust, et oleme rahvana kestev. ●

RAHVUSVAHELINE
PÄRNU MUUSIKAFESTIVAL
JÄRVI AKADEEMIA
14-20/07/2014

KULTUURIPEALINN RIIA 2014 - LÄTI TIPPMUUSIKUD PÄRNUS!

**PÄRNU MUUSIKAFESTIVALI
AVAKONTSERT
"RICHARD STRAUSS 150"**

E 14/07 KELL 20.00
PÄRNU KONTSERDIMAJA
Läti Rahvuslik
Sümfooniaorkester
dirigent N. Järvi

SINFONIETTA RIGA

T 15/07 KELL 19.00
PÄRNU KONTSERDIMAJA
dirigent P. Järvi
solistid A. Toradze
(klaver, GEO/USA),
B. Nemes
(trompet, HUN)

**PÄRNU FESTIVALIORKESTER
ETTEKUULUTUS**

N 17/07 KELL 20.00
PÄRNU KONTSERDIMAJA
Pärnu Festivaliorkester
dirigent P. Järvi
solist K. Sidorova
(akordion, Läti)

KULTUURIMINISTERIUM

PILETID MÜÜGIL PILETILEVIS
Vaata kava www.parnumusicfestival.ee

Eesti vs. Delfi finaali: Euroopa kohus otsustab sõnavabaduse piiride üle

Telegramm

Urmo Soonvald
Strasbourg

Kas väljaandja peab iga kommentaari avaldamiskõlblikkust kontrollima, selgitab täna alanud kohtuvaidlus.

Täna hommikul alustavad Delfit esindavad vandeadvokaadid ja Eesti riigi volitatud esindaja Euroopa inimõiguste kohtu suurkojas omavahelist vaidlust, kas igaüks võib sisu interneti postitada või peavad meediaorganisatsioonid rakendama eelmodereerimist, kus keegi otsustab sisu avaldamiskõlblikkuse üle.

Balti advokaadibüroode liidu Triniti vandeadvokaat Karmen Turk sõnastab tänase protsessi olulisuse nii: „Kas me tahame ühesuunalist või interaktiivset meediat? Kas tõesti moderaator peab edaspidi otsustama, kas sisu on solvav või mitte, kas sisu rikub autoriõigust või kas keegi tõesti tahab avaldada ärisaladust? Eraõiguslikku isikut tahetakse kohustada tsensuuriks. Sellega kaasneb aga ületsenseerimine, kui eraõiguslikku isikut ähvardab karistus.”

Tema kolleeg Villu Otsmann läheneb asjale filosoofilisemalt: „Suur on olla nii auväärses kohtus. Huvitav on vaadata, milline on modernse meedia käsitlus Euroopa

õigussüsteemis. Kas see tingib ka modernse õiguskäsitluse?”

Delfi vs. Eesti kaasus algas 2006. aastal Delfis ilmunud artiklist „SLK lõhkus plaanitava jäätrassi”. See kogus 185 kommentaari, millest osa oli SLK juhile Vjatšeslav Leedole vastuvõetamatu. Kuigi portaal eemaldas pärast Leedo esindajalt nõudekirja saamist sobimatud kommentaarid, ei rahuldanud see laevakompanii juhti ja algas pikk kohtusaaga.

Delfi vaidlusest Leedoga sai 2009. aastal Delfi vaidlus Eesti riigiga ja neli aastat hiljem 10. oktoobril tegi kohus otsuse, mis võib halvata märkimisväärselt osa meile kõigile omaks saanud interaktiivsest ja igaühe arvamust kaasavast internetist. Sellest hoolimata ja seisukoha vastuolulisust mõistes tegi Euroopa inimõiguste kohtu suurkoda otsuse pidada veel viimane arutelu. Suurkoja ette pääseb ainult murdosa sinna ihkavaid kaasusi.

Tugevate toetus

Delfile on selles kohtuasjas toetust avaldanud ligi 70 meedia- ja internetiõiguste kaitsega tegelevat organisatsiooni ja erialast ettevõtet üle maailma, sealhulgas Google, Forbes, News Corp, Thomson Reuters jt. Nemadki usuvad, et kasutajad võivad oma kommentaare, postitusi, pilte, videojuppe jms üles laadida eelmodereerimiseta.

Euroopa tunnustatumaid meedia- ja väljendusvabaduse toetajaid, Genti ülikooli

Delfit esindavad vandeadvokaadid Karmen Turk ja Villu Otsmann eile Strasbourgis

Foto: Urmo Soonvald

Otsus teatatakse tuleval aastal

Kas eelmodereerimine on üldse võimalik? Igas minutis laetakse YouTube'i 130 tundi videomaterjali, postitatakse Facebooki 40 000 teksti jne. „Need arvud tõendavad ilmekalt eelmodereerimise tegelikku võimatust,” lausus Turk. Eesti riiki esindab täna istungil Maris Kuurberg, kes on

alates septembrist 2008 esindanud Eesti riiki kõigi Eesti vastu Euroopa inimõiguste kohtusse esitatud kaebuste puhul.

Istung algab täna kell 9.15, seda juhib Dean Spielmann Luksemburgist. Kaasistujate seas on Julia Laffranque Eestist. Kohus ütleb oma otsuse 2015. aastal.

professor Dirk Voorhoof on öelnud: „Terve veebimeedia ja kodanikuühiskond, mis pooldavad osalusel põhinevat avalikku diskussiooni, ootavad ärevalt suurkoja otsust Delfi kohta. On põhjendatud loota, et suurkoda valib internetikasutajate loodava sisu vahendajate vastutuse, väljendusvabaduse ja anonüümsuse jaoks kestlikuma, Euroopa standardit austava lähenemise.” Turki sõnul on

Euroopas sõnavabaduse eestkõnelejaks saanud Delfi eesmärk veenda kohut, et interneti väljendusvabadus peab selle tegeliku sisu garanteerimiseks ulatuma ka kasutajate loodud sisu vahendajateni nagu uudisportaalid, videote ja piltide jagamise platvormid, blogid ja sotsiaalmeeia. „Vastasel juhul anname riigile õiguse otsustada selle üle, mis on meile kõigile internetis kättesaadav,” märkis Turk. ●

EESTI EKSPRESS

25 AASTAT SÕLTUMATUT NÄDALALEHT

Inglise Kolledžis käärib
– õpetajad lahkuvad,
lapsevanemad protestivad

Eliitkooli oivik
läks vägistamise
eest vangi:

Assar Pauluse lugu

ÕNNE VALEM: mehed,
kes teevad kodutöid,
seksivad rohkem

RAADIO ELMAR ESITLUB:

ALEN VEZIKO
SINU POOLE
TEEL

10.07 Haapsalu Kuursaal
12.07 Halliste kirik
15.07 Põltsamaa kirik
16.07 Tartu Hansa Hoov
17.07 Väike-Maarja kirik
18.07 Pärnu Steineri Aed
20.07 Viinistu Kunstimuuseum
21.07 Saka Mõis
22.07 Vihula Mõis
23.07 Padise Mõis
24.07 Häädemeeste kirik
25.07 Otepää kirik
26.07 Urvaste kirik
27.07 Avinurme kirik
29.07 Vainupea kabel
30.07 Oleviste kirik Tallinn
17.08 kl 19 Rõuge
Ööbikuoru villa

KONTSERTIDE ALGUS KELL 20.
PILETID 10/13 € MÜÜGI PILETILEVIS, PILETIMAAILMAS JA STATOILIS
INFO 505 9625, WWW.KONTSERTKORRALDUS.EE

Ilves võtab Annuselt, Tuiksoolt ja Kangurilt teenetemärgi ära

Presidendi kantseleist laekus eile pärastlõunal teade, et Toomas Hendrik Ilves otsustas Toomas Annuselt ja Ester Tuiksoolt ära võtta neile 2006. aastal antud Valgetähe III klassi teenetemärgi. 2004. aastal pälvitud Valgetähe IV klassi teenetemärgist jääb ilma Kalev Kangur.

Põhjus on riigikohtus korruptsioonikuritegude eest süüdi mõistmine, mis on nüüdseks jõustunud.

Teenetemärgide seaduse kohaselt võib president otsustada teenetemärgi äravõtmise, kui on jõustunud kohtuotsus, millega isik on süüdi mõistetud tahtliku kuriteo toimepanemises. Seda võib teha ka juhul, kui saavad teatavaks enne teenetemärgi andmist olnud asjaolud, millest teadmise korral ei oleks isikule teenetemärgi antud, või kui isiku hilisem käitumine on olnud

Maadevahetajate istungil: Toomas Annus (vasakul) ja tema kaitsja Leon Glikman

niivõrd vääritud, et see välis- taks talle teenetemärgi andmise, märkis presidendi kantselei. Annus, Tuiksoo ja Kangur peavad teenetemärgi presidendi kantseleile tagastama.

Riigikohtu kriminaalkollegium tunnistas maadevahetuse kriminaalasjas süüdistatavad – sh Annuse, Tuiksoo ja Kanguri – altkäemaksu võtmise ja andmise asemel süüdi pistise võtmises ja andmises. ● EPL

Talituste liitmine muudab lastevastase vägivalla uurimise veelgi tõhusamaks

Põhja prefektuuris liidetakse seksuaalkuritegude uurimise ja laste väärkohtlemise uurimise üksus.

Kärt Anvelt
kart.anvelt@epl.ee

Politseis tehtavate koondamisega samal ajal liidetakse Põhja prefektuuris talitusi ja tugevdatakse ka laste väärkohtlemise uurimise üksust.

„Tahame raskele lastevastasele seksuaalkuritegevusele, eelkõige just pedofiiliale rohkem tähelepanu pöörata ja neid kuritegusid avastada,” ütles Põhja prefektuuri vastne kriminaalbüroo juht Kaido Kõplas.

Muutub ka üksuse nimetus, senine lastekaitsetalitus hakkab kandma lastekaitseteenistuse nime.

Alates 1. oktoobrist läheb teenistuse alla ka täiskasvanute vastaste seksuaalkuritegude uurimine. Tallinnas ja Harjumaal oli möödunud aastal 24 vägistamisejuhtu – see on pöördumiste statistika –, kuid tegelikke juhte on mitu korda rohkem. Kuna tegemist on väga raske ja isiklikku laadi kuriteoga, ei julge inimesed alati politsei poole pöörduda. „Tihtipeale on ka nii, et kui pöördutakse, siis liiga hilja. Tõendite kogumine ja kuriteo avastamine on seda keerulisem, mida hiljem tullakse,” nentis Kõplas. „Selle kuriteo puhul on isiku süüdi mõistmiseks tõendite kogumise puhul tegemist tundidega. Loodan südamest, et usaldus politsei

Kriminaalbüroo juht Kaido Kõplas liidab ka narkotalituse ja organiseeritud kuritegude uurimise talituse ning isiku-, varavastaste- ja üldkuritegude talitused.

Foto: Tiit Blaas

sioonile Afganistani, saab lastekaitseteenistuse uueks juhiks senine Põhja prefektuuri kriminaalbüroo politseileitnant Reimo Raivet. „Ma mõtlesin kaua, kes sellel kohal välja veaks. Tegemist on psühholoogiliselt väga raske tööga ja Reimost paremat ei suutnud ma välja mõelda. Siin on kõik komponendid väga keerulised: suhtlemine kannatanuga, tema lähedastega ja olgem ausad – ka ametnike endiga. Tä peab igas valdkonnas psühholoogiliselt

selt väga tugev olema. Reimo Raivet seda kahtlemata on,” tõdes Kõplas. Raivet on olnud ka läbirääkimiste üksuse käimalükkaja ja eestvedaja, see räägib juba iseenda eest. On kaks ise asja, kas uurija kuulab üle paadunud retsidivisti või haiget pedofiili. Viimati nimetatut puhul on ülimalt oluline vestlemisoskus. „Mina seda ei oskaks,” tõdes Kõplas.

Kuid muudatusi on Põhja prefektuuris teisi. Aastaid narkotalitust juhtinud Kõplas on otsustanud liita narkotalituse ja organiseeritud kuritegude uurimise talituse. Esiteks ongi narkootikumidega tegelemine organiseeritud kuritegevus. Teiseks on narkoõkus aastaid pingutanud ning

kinnipeetud kurjategijate arv ja avastatud kogused on aastast aastalt suurenenud. Samal ajal on Kõplase sõnul saavutatud mingisugune stabiilsus – ei lähe halvemaks, aga ka paremaks mitte – ning põhimõtteliselt seistakse ühel kohal. „Ilmselgelt on vaja mingisugune muutus teha, et nendesse gruppidesse ja isikutesse rohkem süveneda. Praegu oleme me tuld kustutanud, aga me pole sellega võidelnud,” selgitas ta.

Minnakse rakukesteni välja

Nii minnaksegi nüüd menetlusaluse elu üksipulgi lahti harutamiseni, kus loodetakse tungida kuritegeliku grupi kõige sügavama rakukeseni.

Alles jääb alaealistele ja noortele narkootiliste ainete vahendamist süvitsi uuriv grupp ning tänavagrupp, kes töötab iga päev tänaval ja peab kinni diilereid. „Kust meile muidu info tuleb,” viitas Kõplas.

Süvitsi organiseeritud kuritegevusega tegelevad grupid teevad isiku- või sündmusepõhist tööd. Näiteks tegelevad tapmistest tellimise uurimisega, narkojälitusmenetlustega ja uurivad ka kriminaalset tulu. Liidetud talituse juhiks saab senine raskete ja organiseeritud kuritegude talituse juht Leho Laur.

Liidetakse ka isiku-, üld- ja varavastaste kuritegude talitus. Paljudel isiku- ja varavastastel kuritegudel on piir

imeõhuke, tihti vahet polegi. Näiteks röövimine ja avalik vargus on mõlemad varavastased kuriteod, kus vahe on selles, kas inimene tunneb valu või mitte. Seetõttu pole ka otstarbekas nende kuritegude uurimist eraldi üksustes hoida.

Kui suur on pärast ümberkorraldusi Põhja prefektuuri kriminaalbüroo koosseis, on Kõplase sõnul veel vara rääkida – arvutusi alles tehakse. Praegu töötab büroos umbes 300 inimest. Ta loodab, et büroo kuuele koondamistea-te saanud inimesele lisa ei tule. Kogu Eestis koondatakse PPA-s umbes 200 inimest.

Kõik muudatused peavad tehtud olema 1. oktoobriks. ●

Alar Oppar

Riigikohus jättis jõusse ministri eksnõuniku süüdimõistmise

Riigikohus jättis jõusse põllumajandusministri eksnõuniku Alar Oppari süüdimõistmise pistisevõtmises ja samaks tal- le määratud tingimisi vangla- karistuse.

Riigikohus ei rahuldanud Oppari (39) kaitsja vande- advokaat Aivar Pilve ja pistise andmises süüdi mõistetud ettevõtja Thorben Gronkjaer Nielsen (50) kaitsja vande- advokaat Jaak Siimu kassat- sioonkaebusi. Advokaadid leidsid, et nende kaitsealused tuleks kogu süüdistuse ulatu- ses õigeks mõista.

Süüdistuse järgi sai kunagi põllumajandusministri Helir-Valdor Seederi nõunik Oppar OÜ FjordFresh Holding juhatuse liikmelt Nielsenilt vara ja muud soodustust selle eest, et ta mõjutas põllu- majandusministeeriumi lan- getama taanlase firmale sood- said otsuseid. Vastutasuks sai ta Nielsenilt intressivaba lae- nu 400 000 krooni ehk 25 564 eurot, 531 000 krooni ehk 33 937 eurot nõustamisteenuste ettemaksena ning töökoha ja osaluse ettevõttes FjordFresh Holding. ● ERR

Aasta esimesel poolel väljastati Venemaal 60 000 Eesti viisat

Eesti konsulid on Venemaal väljastanud Eestisse tulekuks poole aastaga ligi 60 000 viisat ja Vene turistide arvu vähenemist ei peeta suureks.

Venemaa turismifirmade liidu hinnangul reisivad riigi kodanikud 20–30% vähem kui varasematel aastatel. Eestisse reisimine ei ole aga oluliselt vähenud, selle põhjuseks on mitmekordse viisa pakkumine ja soodsad lennupiletid.

Välisministeeriumi konsulaarabi büroo direktori Tarmo Punniku sõnul on Eestil Venemaal 12 konsulit ja tööd neil jätkub. „Esimesel poolaastal on Venemaal väljastatud ligi- kaudu 60 000 viisat, seega selles suhtes me tööpuuduse üle kurta ei saa,” rääkis ta.

Ta tõdes, et mõningane vähenemine on celmiste aastatega võrreldes väljastatud viisade arvus toimunud, aga see tuleneb eelkõige mitmekordse te viisade arvu kasvust. ● ERR

Vägistamiste uurimisega hakkab edaspidi tegelema konkreetne üksus.

vastu kasvab veelgi ja inimesed julgevad ka sellise kuriteo puhul politseid kohe teavitada. See on väga oluline,” ütles Kõplas, avaldades lootust, et kui vägistamiste uurimisega hakkab tegelema konkreetne üksus, siis julgevad kannatanud ka sinna rohkem pöörduda.

Juhiks Reimo Raivet

Praegu töötab lastekaitsetalituses seitse inimest. Inimeste arvu tulevikuperspektiivi ei julgenud Kõplas veel öelda, selgitades, et arvude liitmise ja lahutamiseiga veel tegeletakse. „Aga iga inimene, kelle me saame sellesse teenistusse suunata, suurendab juba oluliselt avastamiste arvu,” kinnitas ta. Kuna Pille Alaver läks mis-

19 000 kuritegu aastas

Põhja prefektuuri haldusalas oli möödunud aastal ligikaudu 19 000 registreeritud kuritegu. Sellest 11 500 moodustavad varavastased kuriteod – erinevat liiki vargused, kelmused. Isikuvastaseid kuritegusid oli möödunud aastal 3000, millest kehalist väärkohtlemist oli 2500. Suure osa moodustavad ka liikluskuriteod – 1300.

Nagu näha, moodustavad massi varavastased kuriteod,

kus aga inimestel endil on samuti palju ära teha. Näiteks mitte hoida öösel rõduust avatuna või jalgratast rõdul – ka siis, kui elate viiendal või ka teisel korrusel – sealtki on rattaid varastatud.

Kuid Kõplase hinnangul on kuritegude tegelik hulk suurem – paljud inimesed aga lihtsalt ei teavita politseid oma jalgrattavar- gusest. „Samas saab politsei kätte kümneid ja kümneid jalgrattaid. Kuna nende taga pole aga aval-

dust, on politsei olnud sunnitud need kahtlastele inimestele tagasi andma. Neile, kes on selle tõenäoliselt varastatud ja 1300 eurot maksnud ratta ost- nud näiteks Balti jaama turult 50 euroga,” viitas Kõplas. Tema sõnul teeb politsei päevas kümneid läbiotsimisi ning leiab esemeid, mis tõenäoliselt on varastatud – kuna seal aga avaldust taga pole, ei saa taas õige omanik oma vara tagasi.

Filmi „Rehepapp” võtteperiood võib sügisel alata: riik toetas linateost pea poole miljoni euroga

Tänu kultuurkapitali ja Eesti filmi instituudi rahastusele on kauaoodatud film taas töös.

Marit Sukk
marit.sukk@epl.ee

Üle kümne aasta tagasi alustatud „Rehepapi” film on taas töös. Vahepeal projekt peatus, sest filmitegijad läksid omavahel tülli ja asusid kohtuteed käima, aga praeguseks on režissöör Rainer Sarnet leidnud endale uue meeskonna, mida juhib produtsent Katrin Kissa.

Kultuurkapital eraldab sel nädalal „Rehepapi” 80 000 eurot, mis on ühtlasi suurim audiovisuaalse kunsti valdkonnas sel korral jagatud toetus. Eesti filmi instituudilt mais saadud 390 000 euroga ja teiste finantseeringutega on koos ligi 550 000 eurot ehk veidi alla poole planeeritud eelarvest. Filmi kogumaksumuseks on arvestatud 1,2 miljonit eurot, praegu puudu jääva osa rahastavad välispartnerid Poolast, Saksamaalt ja Soomest. Filmi produtsendi Katrin Kissa sõnul on välismaal „Rehepapi” vastu suur huvi ja rahastuse leidmine ei tohiks olla keeruline. „Täiesti kindel saab olla siis, kui raha käes,” rääkis ta.

Raha koguti „Rehepapi” jaoks ka portaali Hooandja abiga, kus 163 inimest annetas kokku veidi üle 10 000 euro, et teha proovivõtteid ja panna filmi kesksed tegelased kratid animatsiooni asemel n-ö elama – nendest tehakse oma-moodi nukud.

Hooandja rahastuse toel saab „Rehepapp” endale „päris elus kratid”.

Foto: Margus Tamm

„Rehepapi” kallal käib töö juba hoolega, kinnitas produtsent Kissa. „Augustiks peavad olema teada kõik võttekohad. Arenduses on kratid, kogume

Augustiks peavad olema teada võttekohad, vaja on leida veel mõned näitlejad.

kostüüme ja vaja on leida veel mõnda rolli näitlejad.”

Filmi peaosalistes on juba teada. Talutüdruk Liina osas

Kes veel said kulkalt toetust?

●● 15 000 eurot – „Õpetusi kosmoselaeva ehituseks”, režissöör Jaak Kilmi. Dokumentaalfilm jälgib stardini jäänud kuu-de jooksul igat Eesti tudengisatelliidi meeskonna sammu.

●● 6000 eurot – „Keelatud kuningriik”, režissöör Peeter Rebane. Dokumentaalfilm Tiibeti Lo kuningriigi väikerahva ja kultuuri transformatsioonist viimase 22 aasta jooksul.

●● 60 000 eurot – „Seneca päev”, režissöör Kristijonas Vidiūnas. Eesti, Läti ja Leedu ühine filmiprojekt, mille lugu saab alguse 1989. aasta Vilniuses, kui 18-aastased sõbrad asutavad Seneca vennaskonna.

●● 19 000 eurot – „Luuraja ja luuletaja”, režissöör Toomas Hussar. Film räägib alkohoolikust luurajast Gustav Tukist, kes armub Vene agendist mustlannasse.

astub üles Rea Lest ja külapoiss Hansu kehastab Jörgen Liik. Mõlemad noored näitlejad, kes sel suvel lõpetasid lavaka 26. lennu, on pälvinud ka Panso-nimelise preemia. Peale nende mängivad filmis Taavi Eelmaa, Katariina Unt ja Kai-do Veermäe.

Kinodes paari aastaga

Kõigi eelduste kohaselt peaks „Rehepapp” võtetele minema sel sügisel ja Eesti vaatajateni jõudma 2016. aasta lõpuks, kinnitas Kissa. Võtted toimuvad valdavalt Valgamaal Karula

Millest film räägib?

Andrus Kivirähki menuromaan ainetel valmiv „Rehepapp” on fantaasiafilm, mis baseerub eesti mütoloogial. See on segu maagiast, mustast huumorist ja romantilisest armastusest. Tegevus toimub paganlikus Eesti külas, kus liiguvad ringi libahundid, katk ja vaimud. Külainimeste peamine mure on, kuidas elada üle külma ja pime talv. Et endal elu sees hoida, antakse hing kratile – puust ja rauast olendile, kes aitab peremehel rohkem varastada.

Filmi peategelane on noor talutüdruk Liina, kes on lootusetult armunud külapoiss Hansu. Igatsus paneb tüdruku jooksa libahunti ja hüp-pama jääkülma tiiki. Ta on valmis armastuse nimel surema. Pragmaatiliste talupoegade ette tõuseb küsimus: kas elu, mis nii suure vaevaga kätte võideldud, on üldse midagi väärt, kui selles puudub hing.

ümbruses ja Saaremaal. „Rehepapp” tuleb mustvalge, sest visuaalis lähtutakse Johannes Pääsukese fotode tegelastest.

Peale „Rehepapi” said kultuurkapitalilt toetust veel 29 anima-, dokumentaal- ja mängufilmi. Kokku laekus audiovisuaalse kunsti sihtkapitali 151 avaldust, neist rahuldati 77 taotlust. Muu hulgas toetas kultuurkapital filmiloojate ja näitlejate välismaistel filmifestivalidel osalemist, töötubasid ja kohalike filmiürituste korraldamist kokku ligi 594 000 euro eest. ●

Turundaja - üllatame Sind, kui võtad juulis ühendust!

Tule vaata, mida on võimalik saada 50 euro või 500 euro või 5000 euro suuruse reklaamieelarve eest Eesti Ekspressis, Maalehes, Eesti Päevalehes, LPs ning väljaannete digilehtedes ja Maaleht.ee veebis.

Saada meie mügiesindajale päring aadressil reklaam@lehed.ee kuhu kirjutada:

1. Summa, mille eest oled valmis reklaami ostma;
2. Reklaamitav toode või teenus;
3. Sihtgrupp, kes võiks olla sinu kliendid;
4. Firma ja kontaktisiku nimi ning telefon.

ÜLE OKINAWA SAARESTIKU TORMAS TAIFUUN NEOGURI

Võimas taifuun Neoguri liikus eile üle Jaapani Okinawa saar-teaheliku ning sundis elanikke purustava tuule, hiigellainete ja tõusuvee eest varju otsima. Lennujaamad olid suletud ja ranni-

kulähedaste piirkondade elanikke evakueeriti. Tuule kiirus oli 48, puhanguti kuni 70 meetrit sekundis, lainete kõrgus ulatus 14 meetrini. Teatati ühest hukkunuist. **Delfi**

ABDULLAH KUULUTAS END AFGANISTANIS VÕITJAKS

Afganistani presidendikandidaat Abdullah Abdullah (pildil) teatas, et juunis toimunud presidendivalimiste teise vooru võitis tema, ehkki esialgsed valimistulemused andsid eelise

Ashraf Ghanile. Abdullah' sõnul varjutasid valimisi pettus. Abdullah't toetavad presidendina Afganistani elanikest peamiselt tadžikid ja Ghani valdavalt puštud. **ERR**

Kurdidid on oma riigi loomisele lähemal kui kunagi varem

Tormilised sündmused on tekitanud Iraagi põhjaosas võimuvaakumi, milles võib sündida Kurdi riik.

Hille Hanso
Istanbul

Iraagi sõjavägi on taandunud, üht osa riigist kontrollivad Iraagi ja Süüria Islamiriigi (ISIS) võitlejad, kes on nimeanud selle islamikalifaadiks. Riik on lagunemisele lähedal, sest Kurdi autonoomne piirkond Põhja-Iraagis on otsustanud korraldada iseseisvusreferendumi. See on üle peaaegu saja aasta esimene tõsine katse luua iseseisev Kurdi riik.

Massoud Barzani, Kurdi autonoomse omavalitsuse president, palus läinud nädalal parlamendil hakata valmistuma rahvahääletuseks. Ta nentis, et ei tunne enam seost Iraagi põhiseadusega, mis rõhutab riigi ühtsust, sest Iraak pole suutnud toime tulla ohtliku sunniidi äärmuslaste armeega.

Naabrid ei toeta

Pärast Saddam Husseini kukutamist on kurdid saanud märksa rohkem ise otsustamise õigust ja aktiivselt ISIS-i rünnakute vastu võidelnud. Sellega on kaitsnud mitte šiiit Nuri al-Maliki juhitud Iraagi riiki, vaid oma autonoomset territooriumi. Barzani ettekujutuse kohaselt peaks iseseisvusreferendum toimuma kahe kuu jooksul ja Kurdi parlamendi liikmed leia-

vad, et kurdid on suutnud edukalt tõestada oma suutlikkust end ise valitseda. „Me aitame oma sunniidi ja šiiidi vendi, et kriisist üle saada. Me ei tee koostööd nendega, kes meie riiki ohustavad,” kinnitas Barzani meediakanalitele.

Kurdid, keda on nimetatud maailma suurimaks riigita rahvuseks, peavad siiski ettevaatlikult tegutsema. Naaberriigid, eriti Türgi, jälgivad toimuvat tähelepanelikult. Mitmekümne aasta jooksul on Türgi ise oma ida- ja kaguosas kurdi separatistidega võidelnud.

Kurdide iseseisvumist toetades tunnistaks USA sõjalise missiooni läbikukkumist.

Türgi ei poolda kurdide iseseisvumist, kuid ei suhtu sellesse ka nii jäigalt kui Iraan ja kodusõjast laastatud Süüria, kes on kurdide taotlustele otsesest vastuseisu väljendanud. Türgi praegune neutraalsus võib põhineda majanduslikel kaalutlustel. Kurdi omavalitsus väidab, et neil on õigus umbes 17%-le Iraagi naftale ja seda pole vähe. Senised saadetised on nimelt teele läinud tänava avatud Türgit läbiva naftajuhtme ja ekspordidepoo kaudu.

Kurdi omavalitsuse loodusvarade minister Ashti Hawrami kinnitas intervjuus ajalehele Hürriyet, et kurdide ja Türgi koostöö on strateegili-

ne, mitte oportunistlik. „Kaar-dile vaadates peab mõtlema, kus on meie tulevik,” teatas ta pärast seda, kui kurdide sõjavägi oli suutnud oma kontrolli all olevale territooriumile liita ka Kirkuki.

Kurdide rahvuslik entusiasm näib olevat suur. Läänud nädalal kohtusid kõrged kurdi ametnikud USA-s välisminister John Kerryga, kellelt paluti finantsabi terrori eest pagevate põgenike vooluga toimetulekuks. Rõhutati, et ka uues olukorras jäädakse truuks iseseisvumiskavatsusele. Barzani

nentis, et Iraagi elanikel on mitu identiteeti: šiiidid, sunniidid, kurdid ja kristlased. „Iraagi identiteeti pole olemas,” rõhutas ta.

Toetust kurdide iseseisvumiskavatsusele on väljendanud USA liitlane, Iisraeli peaminister Benjamin Netanyahu, kes tunnustab kurdide võitlust islamiekstremismiga ja pooldab nende mõõdukat võimu. Mõne allika väitel on Iisrael juba osa saanud ka Kurdi omavalitsuse territooriumilt eksporditud naftast.

Ent kurdide iseseisvumist toetades tunnistaks USA, et sõjaline missioon ning iseseisva ja toimiva Iraagi riigi visioon on läbi kukkunud. Vähemalt seni rõhutatakse endiselt ühtse Iraagi põhimõtet. Lähinädalatel pannakse kurdide võimed ja diplomaatia esimest korda tõsiselt proovile. ●

Kurdistani lipu alla kogunenud Iraagi kurdid nõudsid oma pealinnas Arbilis, et parlament kuulutaks välja iseseisvusreferendumi.

Foto: AFP/Scanpix

AS BALTPLAST AKTSIONÄRIDE KORRALISE ÜLDKOOSOLEKU KOKKUKUTSUMISE TEADE JA PÄEVAKORD

AS Baltplast, asukohaga Ruunaoja 1, 11415 Tallinn aktsionäride korraline üldkoosolek toimub 31. juulil 2014. a kell 12.00 aadressil Tulika 15/17, 10613 Tallinn.

Vastavalt AS Baltplast nõukogu otsusele on üldkoosoleku päevakord järgmine:

1. Majandusaasta aruande kinnitamine.

Nõukogu teeb ettepaneku kinnitada 2013. aasta majandusaasta aruanne.

2. Kasumi jaotamine

Juhatus on teinud ettepaneku katta 2013. aasta kahjum eelnevate perioodide kasumi arvelt. Nõukogu toetab juhatuse ettepanekut.

3. Audiitori valimine

Nõukogu teeb aktsionäridele ettepaneku valida 2014. aasta majandusaasta audiitoriks Audiitorbüroo RKT OÜ (registri kood: 10609794, aadress Kitsas 8, 51003 Tartu), kelle volitused kehtivad järgmise korralise üldkoosoleku toimumise päevani. Volitada juhatust sõlmima audiitориühinguga audiitorteenuste leping AS Baltplast majandustegevuse auditeerimiseks. Audiitorile makstava tasu suuruse otsustab juhatuse.

4. Nõukogu liikme tagasikutsumine ja uue nõukogu liikme valimine

Nõukogu teeb ettepaneku kutsuda tagasi nõukogu liige Aivar Ader isikukood 36105070026 ja valida uueks nõukogu liikmeks Risto Mägi isikukood 37011020275

Üldkoosolekul registreerimiseks palume esitada:

- füüsilistel isikutel isikut tõendav dokument, esindajal lisaks ka volikiri;
- juriidiliste isikute seadusjärgsetel esindajatel äriregistrikaardi koopia, mis ei ole vanem kui 15 päeva, volitatud esindajatel lisaks juhatuse liikme poolt väljastatud volikiri. Palume esitada ka isikut tõendav dokument;
- mitteresidentide esindajatel esitada legaliseeritud või apostille'ga kinnitatud esindusõigust tõendavad dokumendid.

Aktsionäril on õigus üldkoosolekul saada juhatusest teavet aktsiaseltsi tegevuse kohta. Juhatuse võib keelduda teabe andmisest, kui on alust eeldada, et see võib tekitada olulist kahju aktsiaseltsi huvidele. Juhul, kui juhatuse keeldub teabe andmisest, võib aktsionär nõuda, et üldkoosolek otsustaks tema nõudmise õiguspärasuse üle või esitada kahe nädala jooksul hagita menetluses kohtule avalduse juhatuse kohustamiseks teavet andma.

Aktsionärid, kelle aktsiatega on esindatud vähemalt 1/10 aktsiakapitalist, võivad nõuda täiendavate küsimuste võtmist üldkoosoleku päevakorda, kui vastav nõue on esitatud kirjalikult hiljemalt 15 päeva enne üldkoosoleku toimumist tööpäeva lõpuks (17.00).

Aktsionärid, kelle aktsiatega on esindatud vähemalt 1/10 aktsiakapitalist, võivad kirjalikult esitada iga päevakorrapunkti kohta otsuse eelnõu mitte hiljem kui 3 päeva enne üldkoosoleku toimumist tööpäeva lõpuks (17.00).

Vastavalt äriseadustiku § 297 lg 5 fikseeritakse koosolekul hääleõiguslike aktsionäride nimekirja seisuga 23. juulil 2014. a kell 23.59. Korralisest koosolekust osavõtjate registreerimine algab 31. juulil 2014. a kell 11.30 koosoleku toimumiskohas.

2013. aasta majandusaasta aruandega, audiitori järeldusotsusega, otsuse eelnõuga ning muude seaduse kohaselt üldkoosolekule esitatavate dokumentidega ja päevakorra seonduvate dokumentidega saab tutvuda alates 7. juulist 2014. a aadressil 10613 Tallinn, Tulika 15/17, II korrus, ruumis 213 tööpäeviti kell 10.00 - 16.00.

AS Baltplast juhatuse

Kurdistan

Iraagi Kurdistanis kavandatakse iseseisvusreferendumi.

Majandus sõltub suuresti Türgist

Iseseisvat riiki ei ole kurdidel kerge luua. Tegemist on alaga, millel on vaid maismaapiir ning kehv ja vana infrastruktuur, pealegi pole Iraak naftarikka ala kaotamisest huvitatud.

Kuigi kontrollitakse rikkalikke maavarasid, sõltub eksport suurel määral Türgit läbivast naftajuhtmest, mille kraanid Ankara võiks soovi korral kinni keerata. Kuid ehk on Türgile kasulikum stabiilne ja toimiv Kurdistan, mis toimiks puhvrina ebasabiilse ja terrorirühmitustega heitleva Iraagi vahel? Kurdi riigist võiks saada kodumaa neilegi, kes on seni Türgi territooriumil iseseisvust nõudnud.

a

ARVAMUS

TÖÖVÕIMEREFORMIST

Töövõimereform eeldab olulist muutust mõtteviisis, ühiskonnas tervikuna. Hindama hakatakse inimeste võimet, mitte võimetust teha tööd ja olla aktiivne.

TERVISE- JA TÖÖMINISTER URMAS KRUUSE (TARTU POSTIMEES)

INIMOLEMUSEST

Inimene ei oska hinnata oma elu sõltuvust ja ebakindlust, sest tal on suuri raskusi kujutada ette olukorda, kui teda ei eksisteeriks. FILOSOOFIAPROFESSOR PETER ATTERTON (THE NEW YORK TIMES)

VÕLGADEST

Liigne võlakoormus vangistab nõiaringi, piirates riigi majanduskasvu ja teeb omakorda võlgadest vabanemise raskeks. MAJANDUSPROFESSOR KENNETH ROGOFF (PROJECT SYNDICATE)

LIIKLUSUMMIKUTEST

Tänu teetöödele tekkinud pooltunnised jalutuskäigud on justkui taeva kingitused, mis annavad soovitatava päevase koormuse peaaegu kätte. AJAKIRJANIK ATS KULDKEPP (ÕHTULEHT)

LINNA planeerides ei tohi unustada loomingulisust ja arhitektide kaasamist

Linn, kuhu turistid sõidaksid

Margit Mutso

arhitekt

Veneetsia on suur-ürituste koht. Pelgalt nende pärast kümnendat korda samasse kohta sõita ei viitsiks, aga see on hea põhjus tuttavat linna jälle külastada. Veneetsiale mõeldes on hea arutleda selle üle, mis teeb linna ligitõmbavaks.

Mida otsib inimene võõrast linnast? Kõige üldisem vastus on: elamust ja head emotsiooni. Linna elamuslikkus sõltub linnaruumist. Veneetsias on aastasadu panustatud arhitektuurile ja kunstile. Sellele lisandub ajalugu ja linna kohal hõljuv dramaatika: ei tea, kui kaua linn laguuni saartel veel püsib. Muidugi aitab turistide püüdmisele kaasa hea kliima ja Aadria meri, mis toidab linna läbi-vaid kanaleid. Autosid asendavad veesõidukid on samuti linna osa.

Eesti linnades ei ole Vahemere kliimat ega kanaleid, kõigeks muuks on aga eeldused olemas. Pole linna, mis ei võiks saada turistimagnetiks, kui sinnapoolle tegutseda. Mõnel linnal on kindlasti suuremad, teisel väiksemad eeldused, kuid midagi annab alati ära teha. Siinkohal meenub muidugi Bilbao, millele piisas ühest majast, et saada maailma turismikaardile.

Kõige olulisem on linna-planeering ja sellest välja kasvav arhitektuur, tänavaruum, väljakud, platsid, veesilmad ja maamärgid. Eesti üks suuremaid hädasid on see, et planeeringut ei seostata loominguga. Planeeringute koostamisse ei kaasata pahatihti loomeinimesi, ka arhitekte mitte. Olulisemad on kõikvõimalikud ettekirjutused, mis võtavad võimaluse luua erilist linnaruumi.

Esmamulje on see, mida ei saa muuta. Enamik Eesti linnasid on hoidnud fookust linnasüdames, kus on pisut parema tasemega arhitektuur kui äärelinnades. Täiesti unustatud on linna sissesõidud – esimene pilt, mis linnast avaneb. Veneetsiasse saabub enamik turiste vett pidi ja vaatepilt üle

mere linnale on lummas. Maale astudes ollakse kohe kesklinnas. Tallinna siluett on ka väga kena, paraku võtab turiste merelt maale jõudes vastu nukker kõnnumaa. Ikka veel.

Paaril viimasel aastal olen pildistanud linnadesse sissesõite. Muutmatu esmamulje on pigem eemaletõukav. Armssasse Haapsalu linna saabujat võtab näiteks vastu nõukaegne elamu – ei mingit viidet idüllilisele ajaloolisele puitlinnakesele. Pahatihti on esimene linnapilt suured odavad kaubandus- ja tööstushooned, millel pole tegu ega nägu, ümbritsetud suurte parkimis- või laoplatsidega. Sellises kohas võiks natukenegi investeerida arhitektuuri. Narva poolt Tallinnasse sissesõit on nii peletav, et selles on juba inetuse esteetikat. Muidugi võib mõelda ka šokiturismile.

Loomingulised erandid

Tänav on Eesti linnades valdavalt element, mille rajamiseks loomingut vaja ei lähe. On üksikuid lähimõeldud põnevaid jalakäijate tänavaid ja väljakuid, aga need on pigem erandid, n-ö iseseisvad kunstiprojektid. Igapäevase tänavaruumi projekteerimiseks disainerite ja arhitektide abi ei vajata. Ometi on nii palju või-

Looming ei tähenda paksu rahakotti, vaja on tahtmist ja õiget suhtumist.

malusi teha tänavaruum pelgalt paari lihtsa võttega põnevamaks: keerata üks tänavavalgustuspost sõlme, kasutada värvilist asfaldi, istutada keset tänavat roosipõõsas või panna tänavale äärde kiik.

„Tulge meile külla! Võtke kaasa lapsed ja lemmikloomad!” võiks kõlada linna kutsuv reklaam. Ei ole vaja suuri Lottemaasid ega viikingikülasid, piisab sellest, et kõikjal on natuke lastele mõeldud. Keerlevad toolid Tallinna Börsi käigus on mõnele lapsele küllalt köitev atraktsioon, laulvast Buratiinost nukuteatri vitriinaknal rääkimata. Igal linnal võiks olla laste jaoks oma firmamärk, nagu on Pariisis karusellid. Pärnu rannaala ja Valli park on lastega peredele juba üsna kutsuv.

Kui näiteks Itaalias käivad neljajalgseid sõbrad ka kõige peenemates butikides, siis meil on vähe kohti, kuhu koer on

Narva poolt Tallinnasse sisse sõites ei oskaks arvatagi, et linna südames on keskaegne vanalinn.

Foto: Ilmar Saabas

teretulnud. Tasapisi on suhtumine õnneks paranenud ja nii mõnigi kohvik pakub rõõmuga ka neljajalgsele vähemalt vett. Koerte jooksuplatsidest on seevastu kõikjal tõsine puudus.

Mõeldu võiks kaugemalegi. Arvestades seda, kui populaarne on näiteks Soomes ja Rootsis harrastusratsutamine, võiks arutada ka võimalust tulla linna hobusega. Tallinnal oleks suur eeldus saada ratsaturistide lemmiklinnaks: mereäärne promenaad kesklinnast Rocca al Mare vabaõhumuuseumini võiks olla suurepärase ratsateekond. Muuseumi kõrtsis saaks puhata ja seejärel hobuse seljast Eesti taluarhitektuuri vaadata.

Tasuta sõbralikkus

Üks asi, mille järgi saab linna sõbralikkust hinnata, on see, kui palju asju on seal tasuta. Itaalia linnades voolab kaunistest tänavakraanidest puhas tasuta joogivesi. Mõni aeg tagasi oli ka Tallinnas Harju ja Kuninga tänav nurgal joogikraan: keset tänavat olevast kanalisatsioonikaevukaanest, kuhu oli tehtud pisut liiga suur kandiline auk, tuli välja ümar sinine toru, mille mõte jäi esmapilgul arusaamatuks. Õnneks oli juures kiri „Puhast joogivesi”. Tundus, et terves Tallinnas ei leidunud ühtegi disainerit, kes suutnuks panna selle iseenest hea idee söödavas pakendisse.

„Kõige õnnelikum inimene maailmas on see inimene, kellel pole pissihäda,” ütles proua Malle Kivirähki romaa-

nis „Maailma otsas. Pildikesi heade inimeste elust”. Mida teha võõras linnas, kui raha pole ja häda tahab kaevu ajada? Tualetiprobleemi lahendamiseks on mitmeid võimalusi alates kokkulepetest kohvikupidajatega kuni avalike WC-de ehitamiseni. Pula linnakeses on näiteks lahtised nn pisiputkad. Groningen uhkustab aga tasuta tänavatualettidega, mille on disaininud maailma kuulus arhitekt Rem Koolhaas. Ka avalik tualett võib olla linna kaubamärk.

Kõigil väsinutel peab olema võimalik istuda, loomulikult raha maksmata. Selleks ei

pea olema alati pink, sobib ka tugimüür või lillekasti äär, mille serv on istumise jaoks kujundatud. Mage, kui keskväljakul on ainult kohvikupingid, kuhu niisama istuda ei sobi. Viimastel aastatel on Eesti kesklinnades pilt paremaks muutunud, aga inimesed ei liigu ainult linna keskel.

Panustagem lugudesse

Lood, filmid ja legendid tõmbavad inimesi kohale. Eestis on päris palju linnalegende, tuntuim neist Haapsalu Valge Daami kohta. Ka Rakvere teeb jõupingutusi, et ennast Arvo Pärdi kodulinnana maa-

ilmakaardile jäädvustada, aga palju muud ei meenugi. Ometi on kõikjal oma legendid ja suurmehed. Kuressaarest on näiteks pärit üks 20. sajandi kuulsamaid arhitekte Louis Kahn. Ometi ei leia sellest linnast kõige väiksematki jälge sellest suurmehest. Ainult Kahni maalikunstnikust tütre kingitud isa portree, mis riputati üles linnavalitsusse. Mõni aasta hiljem olevat pilt tahetud maha võtta – linnaisad ei olevat aru saanud, miks see võõras mees nende seinal ripub.

Üks väike turismiga seotud mõte veel: linnas võiks olla telkimiskoht. See oleks märk sellest, et siia on alati oodatud noored, kel praegu küll hotelli tarvis raha ei jagu, kuid kes aastate pärast meenutavad linna sooja vastuvõttu hea sõnaga ja jõukamana siia naasevad.

Linnaruumis ei tohi ühtegi asja teha loominguta. Looming ei tähenda paksu rahakotti. Eelkõige on vaja tahtmist, õiget suhtumist, arusaamist, et ka pehmed väärtused muudavad linna tugevamaks. Kas leidub maailmas inimest, kes ei tahaks külastada kohta, mis on üdini loominguline? Või kas on inimest, kes ei eelistaks elada elamuslikus linnas? Karta on, et isegi minis-ter, kes kunstiakadeemia Tallinna südalinnast välja puksis, ei koliks vabatahtlikult vaimu-vaesesse keskkonda. ●

HILLAR METSA METSIK MAAILM

LAULUPEOST

Laulupeo tähendus on sakraalne, sarnanedes usulise kombetalitusega, millel on oma korduvad rituaalid ja eesmärk viia osalejad katarsiseni.

KIRJANDUSTEADLANE **SIRJE KIIN** (ERR)

AJAKIRJANDUSEST

Hea ajakirjandus pöördub ja peabki pöörduma tagasi vahetu inimliku suhtluse aega. Uued tehnilised vahendid pakuvad selleks võimalusi ja uues maailmas elavad inimesed tahavad seda.

AJAKIRJANIK **NEEME KORV** (POSTIMEES)

KOOLIDES tehakse vene keele õpetamisel palju tühja tööd

Püüdmatu vene keel

Greta Külvet

arvustoimetaja

Kui ma 4. klassi sügisel, üsna vene keele õpingute alguses, metsloomade kohta tehtud kontrolltöö hindeks viie plussi sain, olin elevil. Arvasin tollal naiivselt, et saan varsti uue keele selgeks ega tunne end paari aasta pärast vanaemal Tallinnas külas olles trollis enam umbkeelse idioodina. Kaks aastat varem alustatud inglise keele õpingud sujusid ju väga edukalt. Mille taha see vene keele oskusi siis jääb? Aga jäi ja mitte ainult minul, vaid valdaval osal minu põlvkonnast.

Eelmisel aastal gümnaasiumi lõpetades ilutses mu tunnis-tusel vene keele taga särav viis. Riikliku õppekava järgi peab teise võõrkeele väga hea õpitulemusega lõpetav õpilane aga täitma keeleoskustaseme B2.1 nõudeid. Sinna alla kuulub näiteks üksikasjalike kirjelduste esitamine, keerukate lausestruktuuride ja mitmekesise sõnavara kasutamine ja oma seisukohtade aktiivne kaitsmine. Tegelikult saavutavad B2-taseme ainult need, kelle üks vanem on venelane ja keel juba ammu selge. See on juhus, kui ma mõnest mulle esitatud

küsimusest üldse aru saan. Elavalt oma vaadete üle arutleda oskan üksnes unistustes.

Tarbetu ülekaal

Just igapäevast sõnavara ja suhtlemisioskust ei arendanud üheksa aastat vene keele õppimist mitte üks teps. Mul on siiani kohati raskusi tegusõna „minema” eri vormidega, rääkimata muust elementaarsest. Huvitavast sõnavarast, mis oli õpikutes lausa rasvases kirjas, võib nimetada selliseid kaheldava väärtusega väljendeid nagu „vihmavarjude remont” ja „perekon-naseisua-met”.

Isegi kui hakkaksin kunagi Venemaal tänaval ekseldes abielu registreerimisele hiljaks jääma, ei aitaks selle monst-rumliku sõnaühendi teadmine mind eriti, kui mõistan vastuseks saadavatest juhustest ainult väikest osa. Samuti on küsitav, kui palju kohtab Eestis sellist asutust nagu vihmavar-

Tuupimine arendas üksnes mälu võimet kiiresti omandada ja seejärel unustada.

jude remont. Ilmselt ei oleks see ka Venemaal minu esimehe sihtpunkt. Mitte et „vih-mavari” või „remont” oleksid iseenesest rasked sõnad, aga nende kooslust pähe õppida tundub mõttetu, samal ajal kui selgeks jäävad tegemata tõesti elus vajalikud väljendid. Vähe-malt legendaarne maratonsõna „vaatamisväärsus” on kinnis-tunud kõigi minu eakaaslaste sõnavaras. Kahetsusväärne

muidugi, et see on ka üks vähe-seid sõnu, mis suudeti koolis lõpuni selgeks teha.

Ilmselt ongi vene keele õpetamise üks valukoht just ebavajaliku ülekaal vajaliku ees. Mul ei lähe eales meelest need elajalikult pikad ja rasked tekstid, mida iga paari nädala tagant nagu luuletust pähe õppisime. Muud võimalust ei olnud, sest raske sõnavara, mille kasutamine on ju õppekava seisukohalt oluline, ei võimaldanud kuidagi juttu oma sõna-desse ümber panna ja seeläbi ka midagi õppida.

Mõttetu töö

Enamasti polnud ei mul ega kaasõpilastel aimugi, mida laused, mida püüdlilikult klassi ees tsiteerime, tegelikult tähendavad. Sama oli kontrolltöödega, mis kujutasid endast terve hulga õpikut pärit lause-te paberile tulistamist ja paari üksiku tegusõna pööramist. Praktist keeleoskust selline tuupimine küll ei arendanud, võib-olla üksnes mälu võimet kiiresti omandada ja sama kiiresti unustada.

Järele mõeldes tundub, et tammusime tundides justkui ühe koha peal. Iga aasta lisandus samale materjalile küll paar uut perekonnaseisua-meti-laad-set väljendit, kuid tulemusi endiselt ei paistnud. Kindlasti ei arva ma, et viga oli mu õpetajates, kes on mõlemad kogenu-d pedagoogid, või koolis, sest sama juttu olen kuulnud pea igalt Eesti eri otstest pärit eakaaslaselt. Tegelik viga peitub kuskil sügavamal ja selle leidmine peaks kuuluma haridusspetsialistide pädevusse.

Seni kuni selle probleemiga ei tegeleta, on enamiku gümnaasiumi lõpetanud õpilaste vähemalt 595-s vene keele tunnis veedetud ligi 27 000 minutit suuremalt jaolt tühja tiksunud. Soovitan heita pilk näiteks inglise keele tundidele, mis valmis-tavad enamikus koolides õpilasi suurepäraselt õppekavas määratud tasemele vastavaks. Vähemalt minu koolis erinesid nii inglise kui ka prantsuse keele tunnid vene keele tundidest drastiliselt, nii et meetoodikat peaks olema üsna lihtne muuta.

Võib ju väita, et inglise keel on lihtsam ja praktiseerimisvõimalused laiemad, kuid üheksa (või kaheksa või seitse) aastat tihedat keeleõpet peaks tagama midagi rohkemat kui kitsa sõnavara ja puuduliku keeleoskuse.

Ma ei nõustu nende paljudega, kes oma seisukohta adekvaatselt põhjendamata väidavad, et vene keelt õppida on mõttetu ja pilk tuleks suunata Lääne-Euroopa keeltele. Venemaa on siiski üks maailma suuremaid riike ja vene keele kõnelejaid elab maailmas üle 300 miljoni.

Meie armsa Eesti asukoha tõttu on vene keele oskus eriti kasulik ja vajalik. Puuduliku õpetuse tõttu on täiskasvanuks saanud põlvkond umbkeelseid, kes peavad siin elava üle 300 000 venelasega keelekes suhtlema või seda üldse väldivad. Loodan, et olukord paraneb varsti ja praegu tühjalt kulutatavad keeletunnid hakkavad kunagi vilja kandma. ●

UKRAINLASED toetavad tuumaenergiat Tšernobõli katastroofist hoolimata

Ukraina tuumaenergiat ei karda

Anto Raukas

akadeemik

Kõneldes Ukrainast meenub meile eelkõige sõjategevus Luganski ja Donetskis. Ukrainlas-

tele endile on kõige olulisem riigi majanduse ülesehitus, sest sõja lõpp tundub neile lähedal olevat. Riik on suures energianäljas ja sõltuvus Venemaa gaasist on üüratu.

Meie saame kõnelda energetikavalikutest, kuid Ukrainal on ainult üks valik – tuumaenergeetika. 26. aprillil 1986 vapustas nii Ukrainat kui ka kogu maailma Tšernobõli tuumajaama plahvatus, mis mõjutas kogu Euroopat. Riigis sai kõrgendatud kiiritudoo-si 2,2 miljonit inimest. Katastroofist tulenev majanduskahju oli üle 400 miljardi dollari. Võiks arvata, et Ukraina ela-

nikud ei taha tuumaenergiast kuulda. Kuid võta näpust, seda toetab enamik Ukraina elanikke!

Poliitilised poold

Tänavu korraldati kõigis riigi osades peale Krimmi ulatuslik sotsioloogiline uuring. Selgus, et riigis oli tuumaenergia vastu kõigest 37% elanikke. Toetajaid oli lääneregionis (51%) ja keskoblastites (53%) enam-vähem võrdselt, lõunapiirkonnas (43%) mõneti vähem. Kõige väiksem (19%) oli toetus Donbassis, kus ilmselt ülehinnatakse madalakvaliteedilise kivisöe kasutusvõimalusi.

Nii nagu Eestiski, pole ka Ukrainas rahva arvamus kuigi oluline, asja otsustavad parteid. Juhtiva partei Svoboda liikmetest toetab tuumaenergia laiemat kasutamist 66% ja Klitško parteist Udar 50%. Seega pole tuumaenergia laiendamisele vastuseisu oodata.

Maailmas kõneldakse 2050. aastaks kuni 1500 uue tuuma-reaktori ehitamisest. Ukraina kavatseb ehitada 20. Eesti, kus pole tuumaenergiaga probleeme olnud, on vastu nii sellele kui ka kõigile teistele energia-liikidele. See on juba meie rahvuslik omapära. ●

RMK KÕRVEMAA TRIATLON

Ujumine 350 m, maastikuratas 22 km, maastikujooks 4 km

Laupäeval, 19. juulil 2014

Sportland Kõrvemaa Matka- ja Suusakeskuses

PROGRAMM

- 10.00 RMK Kõrvemaa Triatloni start (naised, noored)
- 12.00 RMK lasteduatlon
- 13.30 RMK Kõrvemaa Triatloni start (mehed)
- 15.30 Autasustamine
- 16.00 Finiši sulgemine

Registreerimine ja info:
www.jooks.ee

RMK Kõrvemaa Triatloni korraldab MTÜ Spordiürituste Korraldamise Klubi, Pärnu mnt 142a, 11317 Tallinn, tel 654 8462, jooks@jooks.ee

JOSING: MAJANDUSE TUGEVAM POOL ON TARBIMINE

Eesti majanduse üks probleem on madalad investeeringud, kuid tugevam pool on eratarbimine, ütles konjunktuuriinstituudi (EKI) direktor Marje Josing. EKI majandusekspertide hinnangul

on perede majandusolukord ja säästuvõime paranenud ja eratarbimine on aktiivne. „Tarbija on oma pere majandusolukorra puhul optimistlikum kui riigi puhul,” märkis Josing. **Ärileht**

SIIM KALLAS POOLDAB TEEMAKSU

Euroopa Komisjoni transpordivolinik Siim Kallas märkis, et komisjon pooldab Saksamaa infrastruktuuri rahastamise meetmeid. 2016. aastast hakkab Saksamaa nõudma sealsete teede kasuta-

mise eest teemaksu kõigilt välismaal registreeritud sõidukitelt. Aknakleebise hind saab olema keskmiselt 88 eurot aastas. Kallase hinnangul aitab see täita investeerimistühimikku. **Äripäev**

Google on taotlusvormi ära peitnud

Soovimatu info otsingust eemaldamise taotluse on Google ettenägelikult ära varjanud. Taotluse leidmine ja avalduse täitmine on vajalikke samme teades lihtne.

1. Sisesta Google'i otsingusse „otsingust eemaldamise taotlus” ning ava Google'i privaatsust puudutavate korduma kippuvate küsimuste link, kus Google vajalikule veebivormile viitab.
2. Veebivormi tuleb sisestada taotleja (või volitatud esindaja) nimi ja meiliaadress
3. Kopeerida lingid, kus on taotlejat häirivad andmed, ja põhjendada nende eemaldamise vajalikkust
4. Üles laadida isikut tõendava dokumendi koopia
5. Lõpetuseks tuleb allkirjaga (nimega) tõendada, et sisestatud andmed on tõesed. Pärast avalduse saatmist jää ootama kinnitusmeili.

Allikas: Helen Väljataga, illustatsioon: Shutterstock

Eesti on Google'ilt andmete kustutamise nõuetega esirinnas

Google'ile esitati juuni lõpuks üle 70 000 andmete otsingumootorist eemaldamise taotluse.

Helen Väljataga
helen.valjataga@arileht.ee

Briti Channel 4 andmetel oli Eesti Saksamaa, Prantsusmaa ja Suurbritannia järel taotluste arvu poolest neljandal kohal. Eestis Google'it esindav Vare & Jaakkola Kommunikatsioonibüroo ei osanud veel täpselt öelda, kui suur hulk avaldusi Eestist on esitatud, sest oodatakse Google'ilt ametlikku vastust. See võtvat aga aega. Tõenäoliselt ulatub Eestist pärit taotluste arv tuhandetesse.

Andmekaitse inspektiooni avalike suhete nõunik Margit Liivoja tunnistas, et nende poole on pöördutud sooviga saada nõu, kuidas oma andmeid Google'ist eemaldada, Google'ile esitatud avalduste kohta inspektioon statistikat ei kogu.

Sellist pretsedenti, et inspektioon oleks pidanud ise Google'iga ühendust võtma, ei ole samuti veel olnud. „Eesti inimesed on nutikad ja oskavad neid olukordi ise lahendada,” ütles Liivoja. Ta lisas, et kui Google ei reageeri esitatud taotlusele, võib inimene

inspektiooni poole pöörduda ja seejärel ollakse valmis teda igati abistama. „See on suhteliselt uus teema, sest need reeglid loodi alles hiljuti ja meil pole veel konkreetseid juhtumeid,” lõpetas ta.

Inimesed on nõu saamiseks pöördunud ka advokaadibüroo Tamme Otsmann Ruus Vabamets vandeadvokaadi Karmen Turki poole.

Turk sõnas, et andmete eemaldamise kohustusest võidavad kahtlemata need eraisikud, kes varem ei olnud teadlikud andmete eemaldamise võimalusest või kelle taotlusi andmete eemaldamiseks polnud internetiteenuse osutajad seni rahuldanud. „Kaotajaks on kindlasti Google, kellele on laekunud kümneid tuhandeid taotlusi, ja ka meedia, kelle artiklid ei ole enam otsingumootori kaudu levitatavad,” ütles ta. Ühtlasi arvab ta, et meedia laiemalt jääb kohtuotsusest puutumata.

Ajaloo muutmise oht

Channel 4 andmetel on Google oma otsingumootorist eemaldanud Briti ajakirjandusväljannetest Guardiani kuus artiklit ja Telegraphi neli artiklit. Samuti eemaldati BBC majandustoimetaja Robert Pestoni artikkel endisest investeerimis- panga Merrill Lynchi juhust

Stan O'Nealist. Pestoni artikkel kajastas seda, kuidas pangajuht oli sunnitud oma kohalt lahkuma pärast seda, kui pank oli saanud hooletute investeringutega suure kahju. Ajakirjanik on artiklite eemaldamisest otsust avalikult kritiseerinud.

Ka Karmen Turk juhib tähelepanu sellele, et suurim oht, mis eemaldamisõigusega võib kaasneda, peitub võimalikus ajaloo ümberkirjutamises ja väljendusvabaduse piirramises, mis hõlmab ka õigust infot saada.

„Interneti otsingumootoril on kaks olulist rolli – anda algoritmi alusel neutraalselt ja objektiivselt vasted otsingukriteeriumidele. Internet kannab täiendavalt mahuka, tasuta ja kergesti kättesaadava arhiivi rolli, nüüd kajastab see arhiiv aga ajalugu järjest enam ebatõeselt,” rääkis Turk.

Ta nõustub, et isikul peab olema õigus nõuda enda kohta avaldatud ebatõeste väidete või kohatute hinnangute eemaldamist internetist, kuid tal ei tohiks olla õigust nõuda eemaldamist muudel alustel – näiteks kohtu viidatud „vananenud info” puhul.

Andmete eemaldamise pretsedendi lõi Euroopa Liidu Kohus 13. mail, kui andis õiguse Hispaania kodanikule Mario Costeja Gonzalezele.

Mehele ei meeldinud, et tema nime otsimisel Google'ist olid otsingutulemuses viited kahele ajaleheartiklile, mis seostasid ta nime sotsiaalkindlustusvõlgade tõttu arestitud kinnisvara enampakkumisega. Juhtumi muudab huvitavaks see, et teate algseks avaldamiseks oli õiguslik alus olemas. ●

Mida eemaldatakse

Inimese õigus olla unustatud kohustab Google'it maa- ja mereandmeid teatavaid otsingutulemusi avalikkuse eest eemaldada. Tulemused eemaldatakse tingimusel, et need on „ebaadekvaatsed, ebaolulised, mitte enam asjakohased või ülemäärasead”. Google lubab iga taotlust eraldi hinnata ja püüda „leida tasakaalu üksikisiku privaatsusele ning avaliku huvi ja teabevabaduse vahel”. Kui Google rahuldab inimese taotluse, ei kajastata eemaldatud teavet enam otsingutulemuses. See ei tähenda siiski veel info automaatselt veebist kadumist, sest otsingumootor ei saa veebisaitidelt otse sisu eemaldada, selleks peab võtma ühendust saidi haldajaga.

Lagunevast Kalevi staadionist tahetakse teha rahvusstaadion

Spordiselts Kalev koostas rahvusstaadioni visiooni- le vastava detailplaneeringu eskiisi.

Liina Valdre
liina.valdre@arileht.ee

Spordiseltsi juhataja Aleksander Tammerti sõnul on Tallinna kesklinnas Staadioni tänaval asuv Kalevi keskstaadion tänu oma multifunktsionaalsusele, asukohale, arendamisvõimalustele ja traditsioonidele üks Eesti unikaalsemaid staadione ja sellest lähtuvalt on loodud visioon Kalevi staadionist kui rahvusstaadionist.

Praegu on spordiseltsil valmis eskiis, kuhu tehakse täiendusi ja parandusi. Üldjoontes sisaldab see pealtvaatajate kohtade kahekordset suurendamist, konverentsi-, pressi-, kohtunike- ja meditsiiniurumide olemasolu. Peale selle ka Eesti spordi maja ja loomulikult Kalevi spordiseltsi peakorterit. Tammerti kinnitusele on eskiisi koostamisel võetud arvesse kõiki rahvusvaheliste suurvõistluste teemalisi ja keskkonnaalaseid nõuandeid.

„Riiklikult saame rääkida unelmatest, mis lubaks meil võõrustada suuri rahvusvahelisi täiskasvanute klassi tiitlivõistlusi. Siin ma mõtlen näitena kergejõustikku, aga miks mitte võõrustada Läti ja Leedu ka hahasse suuri jalgpallivõistlusi,” rääkis Tammert.

Praegu kasutab staadioni iga päev eelkõige jalgpalliklubi Tallinna Kalev, aga möödunud nädalal oldi uudiste keskmes tantsupeoga. „Tantsupidu ja Kalevi staadion on saanud lahutamatuks. See on tradit-

sioon ja traditsioon elab koos meiega,” rääkis Tammert.

Rahvusstaadioniga käib kaasas terve hulk rahvusvahelisi nõudeid, milleni ei küüni praegu ükski Eesti staadion ja puudu jääb ka arendusvõimalustest. „Uue multifunktsionaalse rahvusstaadioni ehitamine mujale läheb oluliselt kallimaks kui olemasoleva Kalevi keskstaadioni arendamine vastavalt rahvusvahelistele nõuetele,” märkis Tammert.

Kulukas projekt

Praegu suudab spordiselts oma jõududega staadioni koos hoida, kuid ajahammaste teeb oma tööd. Rahast rääkides jääb Tammert veel napolisõnaliseks. „Oleme teinud investeeringuid rahvusstaadioni visioonile vastava detailplaneeringu eskiisi koostamiseks. Kogu projekti maksumusest on praegu veel vara rääkida.”

Tammert mõonab, et tegemist ei ole odava projektiga, kuid leiab, et tema väljund on oluline. „Praegune Kalevi staadion valmis 1955. aastal. Sellest on möödas juba ligi 60 aastat. Seega heas mõttes teenib selline rahvale suunatud investeering terve sajandi ja kannab traditsioone edasi läbi sajandite,” rääkis Tammert.

Projekti liikumiskiruse teemal on Tammert optimistlik ja loodab, et järgmist üldtantsupidu võiks võõrustada juba rahvusstaadionil.

„Eesti rahval on olemas rahvusraamatukogu, Kumu, laulväljak, peatselt valmiv Eesti Rahva Muuseum, kuid on veel üks oluline tühimik ja see on rahvusstaadion,” leidis Tammert kokkuvõtteks. ●

Kalevi staadioniga käib käsikäes ka tantsupidu.

Foto: Hendrik Osula

MARKO MÄETAMM IKONI GALERIIS

Juuli algusest kuni 9. septembrini näitab Ikoni galerii Marko Mäetamme (pildil) videot „Love” (2010) Birminghami kesklinnas asuva vanaaegse kaubanduskuse ruumides, mida galerii on

2013. aastast kasutanud filmide näitamiseks. Kunstniku korteri köögis filmitud video uurib pereelu igapäeva tegelikkust Mäetamme eksimatu huumori kaudu. **EPL**

Kultuur/Areen

Sisukaimad
kultuuriuudised
koos soovistega

Kultuuriuudised
otse meile!

LIITU KOHE!
www.epl.ee/kultuur

Vastuoluline ja intrigeeriv teatrifestival Baltoscandal

Rakveres lõppes äsja Eesti kõige olulisem rahvusvaheline etenduskunstide festival, kuhu kuraator Priit Raud oli valinud 14 lavastust üle maailma: Eestist Marokoni, Ameerikast Jaapanini. **Polnud vist** ühtegi lavastust, mis poleks leidnud endale tuliseid poolehoidjaid ja ka kirglikke vastaseid. **Hea kaasaegne etenduskunst** ongi vastuoluline ja intrigeeriv.

Arvustus

Madli Pesti
teatrikritik

Noppisin festivalil kogetust mind paelunud märksõna keskkond, mis sidus omavalhel mitut festivali ettevõtmist. Vaatan, kuidas seda märksõna lahti mängiti, kaasates vaatlusse ka festivaliprogrammiga seotud näitused. Nüüdiskunsti žanripiirid on hägustunud, olid ka seekord: mõni etenduseks nimetatud oli rohkem näitus ja mõni näituseks nimetatud rohkem etendus.

Metsa!

Intensiivset keskkonnakogemust pakkus norralaste tantu-kontsertetendus „Ööuitaja” („Night Tripper”, koreograaf Ingri Midgard Fiksdal, helilooja Ingvild Langgård, stsenograaf Signe Becker). Rahvas sõidutati Rakverest sügavale keskõiesse Lahe-maa metsa, juhutati hämaras üle põdrasambla lagendikule istuma, anti kätte viinapits. Istu aga ringis, vaata kahte tütarlast ringi keskel männilavade rütmis meditatiivselt õõsumas ja kuula kauneid akordioni-viuli-löökriistade helisid. Lase mõtted vabaks, kui just sääsepirin kõrvus neid ei vangista. Tund meditatsiooni läks ehk veidi pikale, kuid etenduse lõpuosas pakuti maagilist üllatust: metsast, istujate selja tagant hakkas kostma koorilaulu. Sellise meditatiivse keskkonnateatri eesmärk oli taju teravdamine, tajutavate detailide tähelepanu pööramine, ka enda kui vaataja üle mõtisklemine.

Nagu paljud ei suutnud vastu võtta norralaste pakutud seisundikogemust, nii nimetasid mõned igavaks ka teist tüniajast etenduslikku meditatsiooni, Kadri Noor-metsa ja Kadi Maria lavastust „an hour of”, kus samuti kaks tütarlast monotooniselt liiguvad, seekord lindistatud klubi-muusika taustal. Samuti pakutakse tundi vastamisi vaataja

enda tajudega, vabadust mõelda ja tunda mida iganes. Aga see on väljakutse. Lihtsam on kleepida silt „igav”. Mittehaakumist ei saa siiski selliste lavastuste publikule sugugi pahaks panna, haakumine ongi peen maagia.

Kolmas meditatiivne kontsertetendus oli rootslase Alma Söderbergi ja belglase Hendrik Willekensi lavastus „Idioodid”, millega ei haakunud mina. Eesmärk oli eelkirjeldatutega sarnane: aktualiseerida vaataja ja tema tajud ning ümbritsev keskkond. „Idioodid” esitati looja päikese

Prantslased Halory Goerger ja Antoine Defoort lähtusid etenduses „Germinal” maailma taasloomise võimalusest ja hakkasid ehitama uut, lavasuurstsivilisatsiooni.

Foto: Eero Vabamägi

Mittehaakumist ei saa pahaks panna, haakumine ongi peen maagia.

kumas Rakvere gümnaasiumi vääriskas aulad. Kummastavad ja keskkonnaga tegelikult vastanduvad helid võlusid siiski paljusid.

Nimeta!

Keskkonna intrigeeriva ja inspireeriva külje avas Henri Hüti ja Evelyn Raudsepa mõtestatult mitmetähendusliku pealkirjaga näitus „Nimetuse võimalikkusest: Kaardil” Rakvere galeriis ja ühekordne väljasõit põhjarannikule. Näituse eesmärk oli välja valgustada looduslikud mittekohad, vaadelda nii-öelda suvalisi kün-

kaid, võsa ja ka hooneid, mis on varjul ja salapärased. Hüti ja Raudsepa kavandatud reis viis huvilised just sellisesse ja täiesti pöörasesse nimetusse paika, salapärasesse raketibaasi, kilomeetreid pikale lennurajale. Kaardilt välja jäetud koht, kus viibitud lühikese aja jooksul said osalised teravdada oma taju, rääkimata huvitava militaarajaloolise paiga avastamisest.

Festivali teatriprogrammi-ga haikus nii Hüti-Raudsepa näitus kui teinegi, rahvusvaheline noorte kunstnike maastikuskulptuuride näitus „Kilo-

meeter skulptuuri” (peakuraator hollandlane Nickolaas Johannes Lekkerkerk). Peamiselt Rakvere Vallimäel oleva näituse 12 töös tegelevad noored kunstnikud möödajalutaja tunnetuskogemuse esile-tõstmise või muutmise. Istu künka otsas asuvatele valgetele toolidele (Ulvi Haagensen) ja vaata teise künka otsas hõljuvat valgetest ribadest pilve (Gundega Evelona). Mäe all kirikus muutis siseruumi-taju Flo Kasearu, kes asetas kooriruumi ja koguduseruumi vahele tormist merd kujutava läbipaistva maali. Mõlemad festivaliga seotud näitused teatraliseerisid maastikku ja teravdasid ümbritseva keskkonna kogemist.

Raamat, ela!

Festivali programmis oli veel üks omapärane endast ja ümbritsevast teadlikuks tegemise projekt: norra etenduskunstniku Mette Edvardseni „Aeg on uinunud pärastlõunases päikeses” ehk nn elav raamat. Lääne-Viru keskraamatukogu kasutaja sai eelregistreerimisel endale lugemiseks ehk kuulamiseks valida ühe raamatu. Eestikeel-sed raamatud olid omal valikul pähe õppinud Viljandi etenduskunstide tudengid, kontseptsiooni autor ise luges ingliskeelset raamatut. Üks-ühele-etendus tekitab mõnes hirmu, mõnes ootusärevust.

Raamatuprojekt oli sõbralik, mõnus ja vaba. Etendaja luges raamatut poole tunni jooksul peast ja ainult sulle. Raamatu laenaja sai ise otsustada, kas lugeda või kuulata enda valitud raamatut raamatukogus, tänaval, pargis, kohvikus. Valikus oli üks luuleteos Chalice'ilt, proosaautoritest Ristikivi, Unt, Nietzsche, Pratchett. Edvardseni sõnul on elava raamatu eesmärk lugemiskogemus, mitte etendus. See lähenemine iseloomustab teisigi mainitud ettevõtmisi: oluline on taju kogemus, mitte meisterlik sooritus (mis ei ole küll välistatud). ●

Baleriin Helmi Puur – töö ajal perfektsionist, elus pehme südamega

Pühapäeval lahkus

80-aastasena Estonia

balletiteatri endine solist
ja ballettmeister.

Kaarel Kressa

kaarel.kressa@epl.ee

Helmi Puur jõudis tantsijana oma tipprollideni kohe pärast kooli lõpetamist, hiljem vastutas ta repetiitorina uute tähtede arendamise eest. Kui Tallinna balletikoolis õppinud ja 1953. aastal Leningradi balletiakadeemia lõpetanud Puur Estoniasse tuli, valiti ta Vladimir Burmeisteri lavastatud „Luikede järve” peaosalise Odette'i/Otilie rolli. Iga noore tantsija unistuste haripunkt oli pealtnäha mängleva kergusega kätte võidetud.

Ent aasta hiljem katkestas etendusel saadud seljavigastus tema karjääri. 1959. aastaks oli Puur teatris tagasi, aga haigestus peagi tuberkuloosi. Sellestki paranenud, jõudis ta Estonia solistina esineda veel aastatel 1964–1966, seejärel hakkas ta nooremaid tantsijaid õpetama.

„Helmi Puur oli Eestis esimene tõeliselt legendaarne tantsija,” ütleb Estonia baleriin ja ballettmeister

Helmi Puur 20-aastaselt

Fotod: 2 x erakogu

Helmi Puuri kiri
abikaasa
Heino Kiigele,
21. aprill 1970

„Sa küsid, mis on õnn?
Õnnel on kindlasti
tuhat palet. On olemas
suur õnn ja õnne
väikesed ilmingud,
nii-öelda igapäevane
õnn. Kahe inimese
armastus on suur õnn,
võib-olla kõige suurem.
Lähedaste inimeste –
laste, emade-isade,
vendade-õdede õnn,
nende tervis on ka
õnne üks nägu. Praegu
olen ma kindlalt veen-
dunud, et töö-õnn on
tähtsam kui armastuse
õnn. Aga eks see õnne
tajumine on subjektiiv-
ne vist.”

Heino Kiik, „Helmiga” (2010)

Mihhail Tšulaki „Ebapeig”. Helmi Puur Beatrice'i rollis

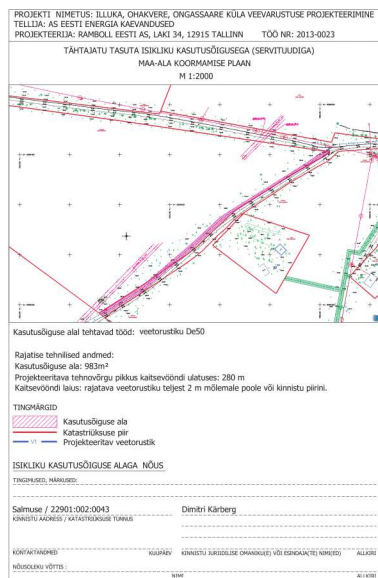
Tantsulavastus „Vestlus Luigega”, 2010

Foto: Rauno Volmar

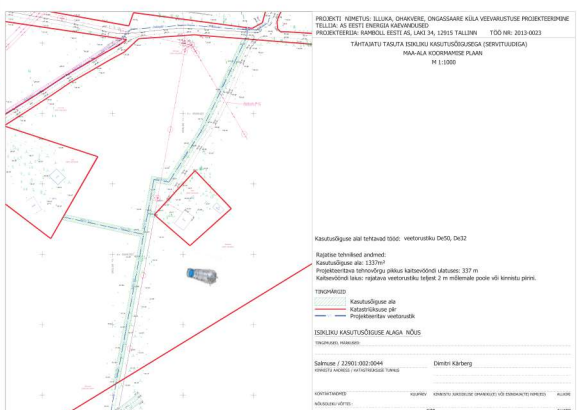
Illuka Vallavalitsuse KORRALDUS nr. 80 30.05.14

Sundvalduse seadmine tehnovõrgu talumiskohustuse kehtestamiseks Salmuse kinnistule

1. Seada tehnovõrgu talumiskohustuse kehtestamiseks sundvaldus Ongassaare külas Salmuse kinnistule ehitatavale veetrassile (registrios nr 881908, katastriüksuste tunnustega 22901:002:0043 ja 22901:002:0044, sihtotstarbega maatulundusmaa 100%) kinnistule, mille omanikuks on Dimitri Kärberg (isikukood 38609272212)
2. Sundvaldus seatakse Eesti Energia Kaevandused AS (registrikood 10032389) kasuks veetrassi talumiskohustuse kehtestamiseks vastavalt korralduse lisaks olevale plaanile
3. Kinnisasja omanikul on õigus nõuda Eesti Energia Kaevandused AS-lt tehnovõrgu või –rajatise talumise eest tasu asjaõigusseaduse §1582 kehtestatud korras ja asjaõigusseaduse rakendamise seaduse § 154 kehtestatud suurus

4. Käesolevat korraldust on võimalik vaidlustada halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tähtajal ja korras

Puur oma kodus 2012. aasta alguses

Foto: Sven Arbet

Mai Murdmaa. „Kui tema tiptunnid olid, olin ma väga noor, aga Puuri tantsu ma mäletan. Hiljem töötas ta repetiitorina minu ballettidega. Ta oli oma töös väga hea, kohe nii põhjalik, et meil oli seda kohati raske välja kannatada. Näiteks Kaie Kõrb peab suuresti tänulik olema just Helmi Puurile, sest nii Giselle kui ka muud klassikalised rollid olid siiski Helmi töö.”

Aime Leis, kes õppis Puuriga koos balletikoolis, läks temaga samal aastal Estoniasse tööle ja hiljem töötas samal ajal repetiitorina, märgib, et Puur oli eelkõige nõudlik iseenda vastu. „Ta oli ka tantsijana maksimalist, selle tõttu käis

Heino Kiige kiri Helmi Puurile,
5. oktoober 1970

„Ja su keha miimika on omaette peatükk minu elus. [...] Sa lihtsalt oled heameele kehastus. Su keha rõõmukarjes on midagi nii ürginimlikku, loomulikku eneseväljendust, et tajud inimese suurust kõigi teiste loodusnähtude kõrval. Sama ülevaid hetki võivad vahel pakkuda kirjanduse ja kunsti geenuste sähvatused.”

Heino Kiik, „Helmiga”(2010)

ta oma osi Leningradis tolleaegsete parimate repetiitorite juures ette valmistamas. Ikka selleks, et võimalikult heade tulemusteni jõuda.”

Haruldane hingestatus

„Ta oskas midagi, mis esineb klassikalistel tantsijatel väga harva – anda emotsiooni edasi kogu kehaga,” märgib Murdmaa kui modernse balleti esindaja. „Tollal oli ju ainult klassikaline ballett. Seal tehakse tavaliselt liigutusi ja sinna juurde traagilist nägu. Aga tema oskas teha nii, et kõik need liigutused olid psühho-füüsiliselt õigustatud. Nii et ma pean temast väga lugu.” Leis märgib, et kolleegid said

Puuriga alati hästi läbi ja repetiitorina hoidis ta oma hooletaluseid väga. „Helmi kui tantsija puhul teavad kõik tema fenomenaalset „Luikede järve” – piletid olid aastaks ette välja müüdnud, kuna tol ajal oli iga kolhoosniku unistus tulla Estoniasse „Luikede järve” vaatama,” lisab Leis. „Ta oli ääretult soe inimene – ega ta kellelegi kunagi halba ei tahtnud öelda ega ka rääkinud kellestki halba.”

„Tema omapära oli haruldane hingestatus,” ütleb Murdmaa. „Ta oli suur poeet ja ka inimesena väga heatahtlik ja pehme. Ilmselt aitas see tal ka vastavaid emotsioone laval kajastada.”

S
SPORT

KALJU LEPPIS VIIGIGA

Eesti jalgpalli meistriliiga mängus Infoneti ja Nõmme Kalju vahel väravaid ei löödud. Sillamäe Kalev alistas Tallinna Kalevi 6 : 1, Narva Trans kaotas Tartu Tammekale 1 : 2. **EPL**

KITTEL SAI TOUR DE FRANCE'IL KOLMANDA ETAPIVÕIDU

164 km pikkuse Tour de France'i neljanda etapi võitis sakslane Marcel Kittel (pildil), kellele see oli tänavusel tuuril juba kolmas etapivõit. Liidrisärk jäi siiski itaallasele Vincenzo Nibali-

le ja roheline aktiivseima ratturi särk slovakele Peter Saganile. Eile peagrupis 57. koha saanud Tanel Kangert on kokkuvõttes 26. kohal, Rein Taaramäe tõusis 130. kohale. **Delfi**

KANEPI VÕIDUKAS

Kaia Kanepi alistas Prantsusmaal Biarritzi turniiril Bulgaaria tennisisti Viktoria Tomova 7 : 5, 6 : 3. Anett Kontaveit kaotas Bukarestis 1 : 6, 4 : 6 Danka Kovinićile Montenegrost. **EPL**

Hollandlaste Raudne Tulp teab kõike ja jõuab kõike

Hollandi jalgpallurid usaldavad oma kavalat peatreenerit Louis van Gaali ka pimesi.

Aet Süvari
aet.syvari@epl.ee

Vähem kui aasta tagasi, möödunud aasta septembris istus Louis van Gaal Tallinnas Lillküla staadionil ajakirjanike ees ja andis pressikonverentsi. Eesti ajakirjanikele jäi temast äärmiselt meeldiv mulje: van Gaal viskas nalja, jagas komplimente Eesti meeskonnale ja staadioni aadressil, õnnitles ajakirjanike vahendusel värsket isa Konstantin Vassiljevilt lapse sünni puhul ning oli üldse igapidi viisakas ja šarmantne. Ka päev hiljem, kui Eesti-Hollandi MM-valikmäng oli 2 : 2 viigiga lõppenud, jäi van Gaal täielikuks džentelmeniks. Vaevalt ta tulemusega rahul oli – Hollandil oleks olnud võimalik kindlustada endale selle mänguga grupi esikoht ja kindel edasipääs –, kuid vähemalt

van Gaali suhted ajakirjanikega pole tegelikult üldse olulised – nii kaua kui palluritega läbisaamine on suurepärane. Ent kuidagi teistmoodi kui suurepäraseks ei saa van Gaali ja koondislaste suhteid nimetada.

Kahel töökohal korraga

Tänavusel MM-il on Louis van Gaal näidanud ennast täieliku taktikageeniusena. Igaks mänguks on Hollandil valmis taktikaline plaan, kuidas vastasest jagu saada. Kui vaja, mängitakse kaitsvalt. Kui vaja, sõidetakse hooga peale. Ja kui vaja, vahetatakse väravavaht penaltiseeriaks välja.

See aga tähendab, et van Gaal ei pea väga hästi tundma üksnes mängu, vaid ka inimloomust. Selleks et võtta pingilt mängija ja saata ta platsile tema senise elu kõige tähtsamaks jalgpalliolukorraks, peab olema väga enesekindel. Ühtlasi peab olema suuteline süstima seda enesekindlust väravavahile, kellel tuleb hakata penaltide tõrjuma, ja kõigile ülejäänud meeskonnaliikmetele. Van Gaal tunnistab, et ei rääkinud oma väravavahide vangerduse plaanist mitte kellelegi peale Tim Kruli enda. Mängi-

Louis van Gaal ei kahelnud hetkegi, et Tim Krul päästab Hollandi penaltiseerias. Kui usub tema, usub ka meeskond.

Foto: Reuters/
Scanpix

tal ONGI praegu kaks töökohata. Isegi kaugelt Brasiiliast on ta juba hakanud Manchesteri meeskonda juhendama, tehes seda muidugi just nii, nagu tal kombeks – originaalselt, mitte tavapärast. Unitedi pallurid said eile pärast hommi-kust trenni korralduse ilmuda

õhtul veel päeva teiseleegi treeningule – asi, mida enne hooaja algust just liiga tihti ette ei tule. Manchester Unitedi fännid rõõmustavad: lõpuks ometi on klubi kellegi kättes, kes asja tõsiselt võtab.

Täna ootab hollandlasi tuleproov Argentinaga. Kas nad

jõuavad teist korda järjest finaali, kui enne tuleb alistada Lionel Messi ja tema kümme kaasmaalast? Platsil on Messile ehk raske võrdset vastast leida, kuid platsi kõrval on van Gaalil kindlasti juba küpseud plaan, mida Messiga peale hakata. ●

Kaugelt Brasiiliast on van Gaal juba hakanud ka Manchester Unitedit juhendama.

pealtnäha oli van Gaal rahu ise ja võttis vaevaks taas eestlasi südika mängu eest kiita.

Kummalisel kombel nimetatakse sellesama meeldiva ja vaimuka vestluskaaslase suhteid ajakirjandusega kodumaal Hollandis lausa katastroofilisteks. Väidetavasti peab van Gaal ajakirjanikke oma põliste vaenlasteks ega suuda neile andestada ka aastatetaguseid konflikte. Sellegi MM-i pressikonverentsidel on ta ikka kasutanud juhust kodumaa ajakirjanikele mürgiselt meenutada, et nood ei uskunud Hollandi alagrupistki edasi pääsemist, saati siis poolfinaali jõudmist. Seejuures on van Gaal ilmselt unustanud, et enne MM-i rääkis ta ka ise intervjuudes, et tema noore koondise jaoks oleks veerandfinaali pääsemine suur eneseületus.

Küllap teadis van Gaal tegelikult väga hästi, milleks tema pallurid suutelised on, ja oli lihtsalt tark, et ei hakanud lootusi vahtu lööma. Ka

jad aga usaldasid teda ka pimesi – keegi ei kergitanud kulmukarvagi. Võib-olla kõneleb just see tõsiasi van Gaali suuruselst paremini kui miski muu. „Usun, et teist temagust treenerit ei ole olemaski – vaadake lihtsalt tema taktikavõtteid ja otsuseid mängude ajal. Mulle on kõik see, mida ta teeb, väga uus,” tunnistab koondislane Nigel de Jong intervjuus Daily Mailile.

Hollandis kutsutakse van Gaali Raudseks Tulbiks – just nii paindumatuks ja enesekindlaks peetakse teda. Teiste arvamusel ei näi teda karvavõrdki kõigutavat, kuid samal ajal näeb ja teab ta kõike, mida kuskil öeldakse või mõeldakse.

Ja peale selle ta ka jõuab kõike! MM-i lõpuga saab otsa van Gaali ametiaeg Hollandi koondise eesotsas, sest alates juulikuust on ta tegelikult juba Manchester Unitedi peatreener. Sisuliselt tähendab see, et tal on praegu kaks töökohata, ja praktiliselt tähendab see, et

TÄNA MM-IL

POOLFINAAL

 VS.
Argentina
Kell: 23.00
Kohtunik: Cüneyt Çakır

Messi pani Argentina fännide suud lukku

Hollandlased on enne poolfinaali üsna enesekindlad. Kuid ka Argentinale, kellele loota, usub nende peatreener Alejandro Sabella.

„Mängija nagu Messi ei kaota peaaegu ialgi palli – see on kõigile nagu vesi kõrbes,” ütles Sabella. „Kui kuiv maapind praguneb, siis saame temalt sõõmu värsket õhku iga kord, kui pall on tema valduses.”

Sabella sõnul katavad vastased Messit tihti nii hoolikalt ja tähepanelikult, et tal ei pruugi õnnestuda ise skoorida. Sellegipoolest on just tema Argentina rünnakute arhitekt ja niiditõmbaja.

Messi roll koondises on seda suurem, et keskvaljamaestro Ángel Di María, kes veerandfinaalis vigastada sai, on kindlasti koondisest väljas, samuti on ülimalt kahtlane, kas platsile jõuab

tagasi Sergio Agüero, keda piinab samuti trauma.

Argentina fännid näitasid veerandfinaali ajal tribüünil oma inetut palet, mõnitades brasiillaste staari Neymari, kes oli möödunud päeval tõsise selgroovigastuse saanud. Nende suud pani Messi lukku, jagades sotsiaalvõrgustikes pilti ennast Neymari kaelustamas. „Saa kiiresti terveks, hea sõber!” kirjutas Messi.

Kullamäe: TÜ/Rock tuleb üsna eestlastekeskne

Ivar Valdmaa

Kalev/Cramo püüab ellu jääda

Kalev/Cramo korvpalliklubi juht Ivar Valdmaa ütles, et nad otsivad edasi tegutsemiseks raha.

Eesti Päevalehe ja Delfi andmetel on Eesti maksu- ja tolliamet (EMTA) esitanud Kalev/Cramole nõude 330 000 euro suuruse maksuvõla tasumiseks. Summa on tekkinud korvpallurite stipendiumilepingute tõttu, millelt pole riigile maksusid tasutud.

Valdmaa ei soovinud EMTA nõuet üksikasjaliselt kommenteerida. „Püüame leida maksuametiga mõistlikke lahendusi, mis võimaldaks korvpalliklubil edasi tegutseda,” sõnas ta.

Valdmaa lisas, et klubi eesmärk on jätkata samal tasemel, kus nad on seni olnud. „Tahame tegutseda Eesti meistri kohasel tasemel,” nentis ta. „Loodame leida lisaressursse, teeme selleks kõvasti tööd. 20. juulil on Moskvas VTB Ühisliiga loosimine, praegu on Kalev/Cramo liigas kirjas. Meeskonna koosseisu ja peatreeneri valiku kohta ei saa praegu midagi kommenteerida.”

Lõpliku otsuse jätkamise kohta püüavad Kalev/Cramo juhid langetada 1. augustiks. **• EPL**

Kanteri heited jäid lühikeseks

Kettaheitja Gerd Kanter sai kergejõustikuvõistlustel Budapestis tagasihoidliku tulemusega 62.66 viienda koha. Mõõdunud neljapäeval Lausanne'is hooaja tippmargi 64.91 saavutanud Kanter Ungari pealinna heitekindlust ei leidnud. Tema seeria oli sel hooajal kõige kehvem. Esikoha pälvis ungarlane Zoltan Kövágó 64.72-ga. Kuubalane Jorge Fernández sai kirja 64.52, leedulane Andrius Gudzius 62.73 ja sakslane Daniel Jasinski 62.69.

Juuni keskel Ostravas 400 m tõkkejooksus Eesti rekordid 48,87 püstitanud Rasmus Mägi lõpetas tasavärgises konkurentsis ajaga 50,19 neljandana. Võitis britt David Greene ajaga 49,89, sama aja sai ka Jehue Gordon Trinidadist ja Tobagost. MM-i pronksimees serblane Emir Bekrić jooksis 50,04. **• EPL**

Intervjuu

Andrus Nilk
andrus.nilk@epl.ee

Tartu Ülikool/Rocki peatreenerina jätkav Gert Kullamäe tahab kindlasti taas meeskonda leedulast Augustas Pečiukevičiust.

•• Gert, TÜ/Rocki juhtkond tahatis sind peatreeneri ametisse tagasi kohe pärast Eesti meistri liiga lõppu, ometi võttis lepingu sõlmimine aega. Mis läbiarääkimisi mõjutas?

Olen olnud TÜ/Rocki meeskonnaga seotud kaheksa aastat. Alguses meeskonna kaptenina, seejärel abitreenerina ja treenerina. Nüüd tegime kaheaastase lepingu. Olla ühe meeskonna juures kümme aastat on suur võimalus. Minu kreedo on, et koostööd saab teha hästi siis, kui üksteist usaldatakse. Klubi juhtkond usaldab mind ja mina usaldan klubi. Hoolimata sellest, et möödunud hooaja lõpus ei läinud meil kõik nii, nagu lootsime. Küllap siis saadi aru, et saame hakkama.

•• Keda korvpalluritest soovid meeskonda?

Stipendiumilepingute lõppemise ja palga maksmisele ülemineku tõttu on päris suur tohuvabohu. Loomulikult oleks hea, kui saaks võimalikult ruttu meeskonna kokku. Mida kauem valitseb ebaselgus, seda raskemaks läheb hooajal. Tahame püsida EuroChallenge'i turniiril pildil. Loodan siiralt, et

enamik Eesti mängijaid on nõus meeskonnas jätkama.

•• Kas stipendiumilepingute keelamine mõjutas ka sinu lepingut?

Jah, loomulikult. See on reaalne olukord, millega peavad arvestama nii klubi juhid, treenerid kui ka mängijad.

•• Nii et pidid astuma oma soovides paar sammu tagasi?

Kõik korvpalliinimesed on huvitatud, et Eesti klubid oleks rahvusvahelisel areenil esindatud. Seepärast tuli ka

Mulle meeldib tõestada, et Eesti mängijatega saab näidata head korvpalli.

mul astuda samm tagasi. Ma ei taha lahata oma lepingu sisu, aga kordan – pidin reaalse olukorraga arvestama.

•• Kui paneksid end korvpalluri rolli, siis millest võiks lähtuda, kui on võimalus minna ka välismaale mängima?

Kes on saanud välisklubilt hea pakumise ja tahab end seal proovile panna, võiks seda kasutada. Kellel aga pole sellist võimalust, sellele on Tartu Ülikool/Rock hea koht jätkata meisterlikkuse redelil edasi ronimist. Olen selles veendunud. Me mängime EuroChallenge'i sarjas ja Balti liigas, kus tugevas konkurentsis on võimalik areneda. Mänedžer Meelis Pastak on juba alustanud Eesti korvpalluritega läbirääkimisi.

Peatreener Gert Kullamäe näeb TÜ/Rocki mängudel platsi ääres ka tuleval hooajal.

Foto: Eero Vabamägi

Levadia lammutas rekordi vääriliselt

Tallinna Levadia võitis Meistrite liiga eelringis 7 : 0 võidu, mis on eurosarjas Eesti klubi rekord.

Aet Süvari
aet.syvari@epl.ee

Tallinna Levadia ei jätanud pisi-riigi San Marino tšempionile SP La Fioritale Meistrite liiga esimese eelringi kordumängus Kadriorus eile mingit võimalust. Avamängus nädal tagasi õnnestus Levadial alles kolmandal ülejajaminutil löödud väravast mäng 1 : 0 võita, kuid kui sanmarinolased tulidki Tallinnasse väikese lootusega ise sellest paarist edasi pääseda, siis Levadia kustutas need mõtted juba mängu avaminutil.

Kuuendal mänguminutil viis Aleksandr Kulinitš Levadia võimsast ristnurka saadetud pommlöögist juhtima. Ääre- poolikuna tegutsenud Kulinitš tegi üldse särava mängu – peale löödud värava oli tal veel mitu

head võimalust ja ta andis ka resultatiivse söödu Igor Subbotini 30. minuti pealöögile, mis väravas maandus seisuks 2 : 0 tegi. Ka Subbotinil oli mängus rohkelt võimalusi, sealhulgas 40. minutil üle värava saadetud 11 meetri karistuslöök ja 72. minutil veel ühe värava toonud täpne pealöök.

„Penalti mõõdalöömine oli puhtalt minu viga – tahtsin alguses vasakusse nurka lüüa, siis aga hakkasin mõtlema, et väravavaht seisab seal. Nagu öeldakse – kui tahad lüüa, siis löö, ära hakka mõtlema,” nentis Subbotin. „Esimene poolaeg läks, nagu läks, aga siis ütles Marko Kristal, et inimesed tulid vaatama, kuidas me mängime. Võtsime ennast kokku ja löime veel viis väravat.”

Lõpuks sai Levadia 7 : 0 võidu ja kahe mängu kokkuvõttes 8 : 0 edasipääsu. Nii suure skooriga pole Eesti klubid kunagi eurosarjas kedagi võitnud – varasem rekord 4 : 0 kuulus aga samuti Levadiale, kes 2000. aas-

Igor Subbotin (paremal) lõi kaks väravat, aga penalti lendas mööda.

Foto: Hendrik Osula

MEISTRITE LIIGA, ESIMENE EELRING, II MÄNG

•• Tallinna Levadia – SP La Fiorita 7 : 0 (2 : 0)
•• Väravad: 7. Aleksandr Kulinitš, 30., 72. Igor Subbotin, 47. Omar El Hussieny, 75., 90+1. Artjom Artjunin, 85. Toni Tipurić

tal alistas samuti Meistrite liiga esimeses eelringis Walesi klubi TNS Llantsantffraidi.

Levadia peatreener Marko Kristal ütles, et selle vana rekordi ületamisest ta ei mõelnud. „Meeskond lihtsalt tahatis väravaid lüüa ja löigi – tore, et nii läks. Valmistusime mänguks tõsiselt ja tegelikult oli esimeses mängus San Marinos

mängupilt sama, lihtsalt me ei suutnud seal ühtegi oma võimalust ära lüüa. See tulemus peegeldab korrektselt seda jõudude vahekorda, mis meil nendega oli.”

Praha Spartaga kohtub Levadia teise eelringi esimeses mängus järgmise nädala teisipäeval võõrsil ja ülejärgmisel teisipäeval Tallinnas. Kristali sõnul pole ta jõudnud veel Sparta mängu analüüsida. „Hakkan sellega ilmselt täna õhtul tegelema. Aga enne seda on meil vaja veel liigamäng Narva Transiga ära mängida.”

Homme peavad oma kordumängud ka Euroopa liigas mängivad Eesti klubid. Espoo Honka võõrustab Silamäe Kalevit, kellel on esimest mängust kirjas 2 : 1 võit ja Tartu Santos sõidab külla Tromsøle, kes alistas nad esimeses mängus 7 : 0. Nõmme Kalju võõrustab aga Kadrioru staadionil kell 19. Islandi klubi Frami, keda esimeses mängus võideti 1 : 0. **•**

kuulutus.lehed.ee | Kuulutuste tellimine lihtsamast lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil kuulutus.lehed.ee, e-postiga liis.aru@lehed.ee ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

TALLINNA KREMATOORIUM

Lahkunu transport krematooriumisse ööpäevaringseks kogu Eesti piires. Tuhastamismatus soodsaima hinnaga. Kõik matuseteenused. KAKS KABELIT. Suurim urnivalik Eestis. Tel 623 8808 24h

www.krematoorium.ee

Siiras kaastunne
Susänil

ISA

kaotuse puhul

Häli ja Aare

Avaldame sügavat kaastunnet lähedastele

ÜLLE VIILMA

surma puhul

PKC Eesti AS

Head arsti ja sõpra

KAJA ALLIKSOOD

mälestavad

Kulle, Kaia ja Kärt

Röömsameelset sõpra ja grupijuhti

KAJA ALLIKSOOD

mälestavad matkakaaslased

Sügav kaastunne omastele

Ei tea miskit mis leevendaks te leina...

Kallid Signe ja Epp!

Oleme teiega kui jätate hüvasti oma armsa ema

KAJA ALLIKSOOGA

Piret, Piibe, Mari ja Kairit

Mõnikord seisatab hetk, kuhu sõnad ei mahu...

Sügav kaastunne omastele ja lähedastele

REIN KAREMÄE

kaotuse puhul

Sotsiaaldemokraatlik Erakond Tallinna piirkond

Teenus

- **Ömblusmasinate parandus.** Tel 551 6633. Rosmann
- **Kaardid ennustavad** Tel 900 1727. 24H. h.1,09 €/min

Müük

- **Küttepuid, kogused täpsed!** Lepp, kask, haab, kuusk koos transpordiga. Tel 672 5338, mob 52 59 433 ja 50 49 838 Võtikmetsa OÜ
- **Väike mesindustalu Väike-Maarja lähisel** annab teada võimalusest osta mett! Mesi on korjatud Pandivere metsadest ja niitudelt ning pakendatud 1 l pakenditesse (1,5 kg). Pakendatud 1 l mee hind on 9 eurot. Tallinna piires toimetame tasuta kätte! Tellimusi võtame vastu elektronposti aadressile mesi@24h.ee või tel 5667 7227.

Tervis

- **Parapsühholoog Ž. Stepanjan** aitab alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalulisuse, radikulidid ja stressi puhul. Konsultatsioon. Tel 5858 8910

Mälestame head sõpra

GUNDER SÖDERMANI

avaldate kaastunnet Tiinale perega

Aimi Ave Jaan Ervin Mari ja co

Tunneme kaasa Tiinale, Valterile ja Hendrikule

GUNDER SÖDERMANI

surma puhul

Head sõpra mälestavad Ivi, Heili, Laura, Kalle ja Vladislav

Seal, kus sulgub eluraamat, algab mälestuste maa...

Südamlik kaastunne Raulile perega kallisa

FERDINAND PALMSALU

kaotuse puhul

Töökaaslased Roadservice OÜst

REIN KAREMÄE

20.08.1934 – 07.07.2014

Mälestame kauaaegset kolleegi ja avaldame kaastunnet perekonnale

Eesti Rahvusringhääling

RAGNAR TEEVEER

Õnne sünnipäevaks!

Eesti Ajalehed

MoMo
KATUSEKINO

Jaspani toit, otse südamest!

Carlsberg Stoli

Katusekino sõbrad

KATUSE KINO VIRU KESKUSE KATUSETERRASSIL

ERISEANSID: LIVE BRASIIIAST

Täna HOMME 2. POOLFINAAL

Thelma & Louise

Ridley Scott
1991 / 130min

PILETID EELMÜÜGI: Piletilevist või katusekino.ee
Osta pilet eelmüügist vihmakindlatele soojendusega terrassidele.
KOHAPEAL: pool saalist tuleb müüki alati enne seanssi Katusekinos.

KATUSEKINO.EE

Seansside algus orienteeruvalt kell 22.30.

Avatud E-R 12-02, L-P 17-02

Meediapartnerid: EESTI EKSPRESS, Eesti Päevaleht, STAR FM

Partner: viru

Avaldame kaastunnet Malle Kasemetsale

EMA

surma puhul

Silikaat AS ja Silikaat Grupp AS

Mälestame klubiliiget ja matkaselli

TÕNU KRAUTI

Ilusat igavest matka, Tõnu!

Eesti Motomatkajate Klubi

Vabariigi Presidendi Kantsleil mälestab leinas Valgetähe teenetemärgi kavaleri

REIN KAREMÄE

ja avaldab südamlitku kaastunnet lahkunu omastele

Armsad Aita, Einar ja Kadi!

Avaldame sügavat kaastunnet kalli poja ja venna

TÕNU KRAUTI

surma puhul

Kiiri, Helmuth, Andrus ja Liina peredega

Sinust mälestus me hinges elab, Sinust mõeldes vaikes leinas langetame pea...

Avaldan siirast kaastunnet perele ja lähedastele

REIN KAREMÄE

surma puhul

Austusega justiitsminister Andres Anvelt

Elulõng Sul katkes äkki, liialt ruttu kustus päev...

Mälestame oma kauaaegset head kolleegi ja koostööpartnerit

TÕNU KRAUTI

Avaldame kaastunnet lähedastele

EOMAP kollektiiv

COCA-COLA PLAZA, EKRAAN JA LIBERO ESITLEVAD

BEEBIGA KINNO

9. JUULI EKRAAN (TARTU)

11:15 – “KUIDAS TALTSUTADA LOHET 2” (1.SAALIS)

11:20 – “ARMASTUSE LÕUAHAAK” (2.SAALIS)

10. JUULI COCA-COLA PLAZA (TALLINN)

12:15 – “KUIDAS TALTSUTADA LOHET 2” (RUS) (5.SAALIS)

12:15 – “ARMASTUSE LÕUAHAAK” (6.SAALIS)

12:15 – “KUIDAS TALTSUTADA LOHET 2” (EST) (7.SAALIS)

10. MAASTRICHTI JUUBELIKONTSERT LAUPÄEVAL 19.07 KELL 21.00

Võta Eesti Päevaleht suveks maale kaasa!

Suuna oma lehetellimus mugavalt ja tasuta suvekoju. Klienditugi: tel 680 4444 või klienditugi@lehed.ee

Suveks maale

Avaldame sügavat kaastunnet Vladimir Fainšteinile ema

JEKATERINA SAVINA

surma puhul

Kolleegid Tallinna Loomaaiaast

Tallinna Balletikool mälestab meie armast baleriini ja õpetajat

HELMİ PUURI

Avaldame sügavat kaastunnet tema lastele ja lähedastele

Teatame sügava kurbusega, et lahkus meie kallis

HELMİ PUUR

20.12.1933 – 06.07.2014

Leinab pere

Hüvastijätt lahkunuga 12. juulil alates 16.30 Jaani kirikus

Leinatatituse algus kl 17

Muldasängitamine Metsakalmistule

ILM

EESTIS

Kärdla

+16...+24

Haapsalu

+18...+25

Tallinn

+18...+24

Narva

+16...+26

Paide

+18...+25

Pärnu

+18...+25

Tartu

+16...+24

Kuressaare

+18...+25

Viljandi

+17...+25

Valga

+17...+24

Võru

+16...+24

Neljapäev

+17...+25

Kirde- ja idatuul 4–10 m/s

Reede

+17...+23

Ida- ja kirdetuul 4–9 m/s

MAAILMAS		
Vilnius	vahelduv	+17...+24
Riia	päike	+18...+25
Helsingi	vahelduv	+13...+21
London	vahelduv	+13...+22
Kiiev	vahelduv	+17...+26
Pariis	vihm	+14...+19
Berliin	vihm	+22...+29
Ateena	päike	+25...+34
Moskva	vahelduv	+16...+24
Peking	pilves	+24...+31
Tokyo	vahelduv	+23...+27
Tenerife	vahelduv	+19...+24
Kairo	päike	+21...+37
Sydney	päike	+9...+17
New York	päike	+22...+29
Miami	vihm	+25...+29
Vancouver	päike	+16...+28
Brasília	vahelduv	+14...+23

TELEVISIOON

ETV

06.50 Aia elu: Muru hooldamine

07.00 Maahommik (ETV 2014)

07.45 Osoon (ETV 2012)

08.15 Ringvaade*

08.55 Draamasari Kodused mehed

09.40 Draamasari Holby City haigla*

10.40 Eesti mäng*

11.10 ENSV*

11.40 Kirjad laulupeolt, 3/3*

12.10 Aja puudutus Raadil (ETV 2013)*

13.05 Täär treenib triatloniks, 3/9

13.20 Dokfilm Koguja (Eesti 2014)*

14.15 Draamasari Kodused mehed (House Husbands, Austraalia 2013)*

15.00 Draamasari Holby City haigla

16.00 Tour de France

18.30 Aktuaalne kaamera

18.45 Reisisari Reisile minuga: Zakopane (Eesti 2008)

19.15 ENSV: Korter on aus ja hea (ETV 2011)

19.45 Draamasari Dallas: Kõige eest tuleb maksta (USA 2012)

20.30 Eesti mäng

21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm

21.30 Sport

21.35 Ringvaade

22.15 3 hitti: Filimuusika töötlused (ETV 2011)

22.30 Jalgpalli MM FIFA 2014: Poolfiinaal Holland – Argentiina

01.00 Draamasari Dallas: Kõige eest tuleb maksta (USA 2012)*

01.46 ERR-i uudised

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 793

06.50 Taltsutamatu süda*, 10

07.40 Joonissari Garfield: Lemmikloomaa-saade. Ootamatu õnn

08.05 Suvereporter*

09.05 Armastus ja karistus*, 21

11.05 Kodus ja võõrsil, 5796

11.35 Rosamunde Pilcher – Armastuse kaljud (Rosamunde Pilcher – Klippen der Liebe, Saksamaa 1999)

13.30 Krimi*

14.00 Lindprii: Must tuul

14.55 Punased roosid, 794

16.00 Küladetektiivid, 32: Jäljed lumel, 1

17.00 Taltsutamatu süda, 11

18.00 Armastus ja karistus, 22

20.00 Suvereporter

21.00 Suur lotokolmapäev – Rooside sõda

22.00 Naabriplika: Valla Hääl

22.55 Elav märklaud: Kes on Guerrero?

23.50 V: Maohammas

00.45 Seadusesilm: Igaühel oma nõrkus

01.30 Vampiiripäevikud: Enne loojangu

02.15 Mentalist: Vereoja

02.55 Krimi*

03.20 Suvereporter*

04.10 Kalailm*

04.35 Mängufilm Rosamunde Pilcher – Roosid tormis*

TV3

06.15 Multifilm Pop Pixie, 39

06.25 Multifilm Pop Pixie, 40

06.40 Multifilm Nõiad

07.05 Multifilm Käsna-Kalle Kantpüks

07.30 Madagaskari pingviinid 2, 20

07.55 Armastuse pisarad, 32*

08.55 Kirgede torm, 1421*

09.55 Vaprad ja ilusad, 6765*

10.25 Top Shop

10.40 Vaid Venemaal pluss

11.10 Kättemaksukontor 7, 7*

12.10 Moodne perekond 3, 13

12.35 Moodne perekond 3, 14

13.05 Suvesangarid, 19*

13.35 Kupli all 1, 6: Lõputu janu*

14.30 Selline on elu!

15.25 Vaprad ja ilusad, 6766

15.55 Armastuse pisarad, 33

16.50 Midsomeri mõrvad 6, 5

19.00 Seitsmesed suvesadamas

20.00 Kättemaksukontor 7, 8

21.00 Juurdlust viivad läbi sensitiivid

22.00 Suvesangarid, 20

22.30 Suletud uste taga 4, 9

23.30 Top Gear USA 2, 6

00.30 Firma 1, 4: 4. peatükk

01.25 Anarhia pojad 4, 3: Võimendi

02.15 Louie 3, 7: Ikea / Klaveritund

02.40 Võta või jäta

03.45 Suvesangarid, 20*

04.10 Vaid Venemaal pluss*

04.35 Seitsmesed suvesadamas

05.25 Suvesangarid*

05.50 Vaid Venemaal pluss*

ETV2, TV6, KANAL 11, KANAL 12

ETV2
07.30 Animasari Kiisu Miisu enneolematud seiklused* **07.40** Animasari Ruff tegutseb* **07.50** Animasari Stella ja Sam* **08.00** Animasari Geronimo Stiltoni lõbusad lood* **08.25** Animasari Piknikutort* **08.30** Animasari Arva ära, kui palju ma sind armastan* **08.45** Lastetuba **09.00** Rakett 69* **09.30** Püramiidi tipus **10.00** AegRuum Ahvatlev tehisiintellekt* **10.50** Klassika koos Klasiga **11.50** Klassikatähed 2013 **13.10** Jalgpalli MM FIFA 2014* **15.40** Giordano **16.00** Eesti muusikavideod **16.15** Kirjandusfestival HeadRead* **17.00** Töötuba **17.30** Lastesari Wallace ja Gromit* **18.00** Animasari SimsalGrimm **18.25** Animasari Piknikutort **18.30** Animasari Beni ja Hollyväike kuningriik **18.40** Animasari Stella ja Sam **18.55** Animasari Kiisu Miisu enneolematud seiklused **19.10** Animasari Ruff tegutseb **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Aktuaalne kaamera **19.45** Tübane suvi **20.15** Ameerika telesarja lugu **21.10** Surma õukond **21.55** Minuscul **22.00** Eesti lood **22.30** 4x4* **23.00** Eesti TOP **7 23.35** Alati on alati **00.25** Rock Summer **25 01.01** ERR-i uudised

TV6
06.00 Power Hit Radio – KICKSTART **08.30** Seitsmesed suvesadamas **09.30** Kodu keset linna **10.00** Kutsuge Cobra 11 **11.00** Ninja **12.45** Kõige naljakamad koduvideod **13.10** Top Shop **13.30** Kodu keset linna **14.00** Kutsuge Cobra 11 **15.00** Kõige naljakamad koduvideod **15.10** Kohver **16.00** Kutsuge Cobra 11 **17.00** NCIS: Kriminalistid **18.00** Perepea **18.30** Simpsonid **19.00** Kuidas ma kohtasin teie ema **19.30** Kuidas ma kohtasin teie ema **20.00** Perepea **20.30** Simpsonid **21.00** Suvesangarid **21.30** KINOÕHTU: Vangikooпад ja draakonid **23.15** Euroopa Pokkeriturnee **00.15** Kuidas ma kohtasin teie ema **00.40** Kuidas ma kohtasin teie ema **01.05** Kohver **01.55** Vangikooпад ja draakonid **03.25** Power Hit Radio – KICKSTART **04.30** Kodu keset linna **05.00** Seitsmesed suvesadamas **05.50** Uudistemagasin

Kanal 11
06.20 Totaalne ärkamine! **08.15** Punased roosid **09.15** Emmerdale* **09.45** Süütu süüdlane **11.35** Staariminutid **11.40** Staariminutid

11.45 Top Shop **12.00** Staariminutid **12.05** Staariminutid **12.10** Staariminutid **12.15** Staariminutid **12.20** Poissmees* **14.00** Kadunud* **15.00** Naisuurijad* **16.00** Ainult Essexis! **16.30** Ainult Essexis! **17.00** Superlapseloidja **18.00** Doktor Oz **19.00** Kodus ja võõrsil **19.30** Emmerdale **20.00** Tohter Olaf **21.00** Lelulugu **22.35** Aedniku aabits* **23.05** Poissmees **00.50** Suvereporter **01.40** Bordell 232 **02.30** Tohter Olaf* **03.15** Süütu süüdlane* **04.45** Suvereporter* **05.30** Manhattani tühkatriniu

Kanal 12
06.30 Peitusemeistrid* **07.00** Suvereporter **08.00** Galileo* **08.30** Komissar Rex* **09.20** Conan* **10.10** Näljased meremehed* **11.00** Jututuba **13.45** Supermani uued seiklused* **14.35** Knight Rider* **15.30** Näljased meremehed **16.20** Komissar Rex **17.10** Supermani uued seiklused **18.05** Knight Rider **19.00** Galileo **19.30** Krimi **20.00** Tuvikesed* **20.30** Tuvikesed* **21.00** Kaks ja pool meest* **21.30** Mängufilm Peeter Paan **23.30** Conan **00.20** Kaks ja pool meest **00.45** Tuvikesed **01.10** Tuvikesed **01.35** Südamelt ära **05.00** Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Energiad soosivad suhtlemist – eriti ühiste huvide-hobide pinnal. Su alateadvus on ärkvel ja valmis sinu teadliku poolega dialoogi astuma.

SÕNN Oled tundlik ja võtad kõike kergesti hinge. Kui mõni ettevõtmine luhta läheb, on see sinu jaoks nagu maailma lõpp.

KAHSIKUD Suhted tunduvad sulle nüüd olulised. Keegi võib sind segadusse ajada, kuna kasutab oma sõnades keerulisi sümboleid.

VÄHK Viibid arvatavasti tunnetuse ja müstiliste meeleolude lainel. Su sisemised silmad näevad seda, mida välimised ei näe.

LÕVI Müstilis-romantilise ala-tooniga päev. Sa justkui otsiksid midagi – kuid mida? Teadmatuse tunne loob omakorda pisut salapärase õhustiku.

NEITSI Olukord võib kujuneda selliseks, et pead olema väga hea psühholoog. Vaja on näha inimese välise kuju ja välimuse taha.

KAALUD Päevas on kummalist salapära – õhus hõljub just nagu mingi ootus. See kõik tekitab sinus tunde, et peaks õhtul kuhugi välja minema ja mine tea...

SKORPION Rahasse ja ärisse puutuv võib vajada suuremat tähelepanu. Võiksid olulistes küsimustes kellegagi nõu pidada – sa ise ei pruugi mõnda olulist detaili märgata.

AMBUR Salapärase õhustikuga inspiratsioonirohke päev, mil paned tähele asju, mida ehk muidu ei märka. Ära kõigest ka endeid ega tähendusi välja loe!

KALJUKITS Oled tundlik enda vahetus ümbruses valitsevate mõjutuste vastu. Olgu selleks siis ilm, maastik, ruumide kujundus ja värvus või mida iganes. Seega püüa viibida kaunis ümbruses.

VEEVALAJA Tähtsaid ja olulisi asju tundub olevat väga palju. Sul ei ole kindlust oma sam-mude puhul. Võiksid osta müstilisi vidinaid (kristallid, kivid, talismanid jne).

KALAD Reaalne situatsioon on sellest, kuidas sa end tunned, täiesti erinev. Sa kas alahindad või ülehindad ennast.

TÄHELEPANEK

Liina Ristoja

Delfi toimetaja

Kellele meeldib mu #laulupidu?

n-ö nutiplahvatust ja Facebookiga liitumise hiidlainet esime-ne. Sotsiaälvõrgustikud kubisevad laulu- ja tantsupeol tehtud videotest ja selfie'dest ning isegi Mulgi rüüs president ei suutnud vastu panna kiusatusele pidevalt nutifoni näppida.

Tekib küsimus: kas jagatud rõõm on ikka endiselt suurem rõõm, kui tuhandeid laulupeo-lisi häirib netiühenduse puu-dulikkus, hetkede tunnetami-se asemel tegeldakse nende jäädvustamisega ja võrgustikes nurisetakse „laulupeo üledoo-si“ pärast, nagu oleks tegu jalg-palliga?

Kas ühendus hakkab asenda-ma ühtsust või on hoopiski see lilleside, millega Liiv omal ajal õnnetanud Eestimaad kokku kõi-ta tahtis?

RISTSÖNA

	tuuma-jaam Soomes	muusika-stiil ajab upakile	löökpill kurt-mine	nöökima Rootsi kroon	koonilise peaga nael parmesani kodulinn	kiriku-võimu pooldaja	luuletaja kõmakas	söödav umbrohi sette-kivim	linn Jaapanis
telefilm Moskvas									
tühi jutt									
TV-saatejuht									
kunsti-ajaloolane									
mitte-vaimulik isik									
rännak									
nõjutud olek									
lahtine pirukas									
kala-supp									
dirigent									
kunstnik									
näitleja									
välgu-mihkel									
fragment									
süda-metu									

SUDOKU

Pappocom

Lahendused ja vihjed. www.sudoku.com

6								1
	9		2		1		5	
		1	5		3	6		
		7		2		5		
			3		6			
		6		9		1		
		2	9		4	7		
	4		7		2		3	
3								4

SUDOKU reeglid

●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda ainult ühel korral.

6	9	8	3	2	4	5	1	7
4	3	5	7	6	1	9	8	2
2	7	1	5	8	9	6	3	4
1	5	7	6	3	2	8	4	9
9	2	4	8	1	5	3	7	6
8	6	3	4	9	7	1	2	5
5	4	9	1	7	3	2	6	8
7	1	6	2	5	8	4	9	3
3	8	2	9	4	6	7	5	1

Esimesed opsüsteemiga Android Wear'i nutikellad on müügile jõudnud, aga kuuldavasti ei tööta nii, nagu peaks. E-poest Play Store hangitud tasuta lised äpid saab küll nutiseadmetesse

alla laadida ja kelladele mõeldud osa sealt Bluetoothi kaudu edastada, aga kellad ei suuda infot dekrüpteerida. Ootame Google'i kommentaari ja vigade parandust! **Forte**

Uus võimalik vähiravim on teie ravimikapis juba tõenäoliselt olemas

Tuleb välja, et sama tüüpi ravimid, mis aitavad heinanohtu inimestel allergiahooga silmasügelust, pisaraeritust ja ninatatisust ohjeldada, võivad olla abiks ka kasvaja tõrjumisel. Ajakirja The Journal of Leukocyte Biology tänavuses juuninumbris ilmunud aruanne uuest uuringust annab mõista, et antihistamiinidel võib olla märkimisväärne vähktõvevastane mõju.

Teadlased leidsid põhjuse, miks lumeinimene ikkagi tabamatuks jääb

„Anomaalne esikloom“ (ingl *anomalus primate*) on erapooletu katustermi senitabamatu inimesesarnaste olendite kohta nagu lumeinimene. Kui usute jetide, lumeinimete ja teiste selliste müütiliste olendite olemasolusse, valmistuge kibedaks pettumuseks — teadlased on nimelt asja uurinud ja järeldanud, et neid pole tõenäoliselt olemas.

21 riiki, millel pole relvajõude tarviski

Seda, et Islandil pole armeed, teavad paljud. Aga tänapäeva maailmas on selliseid riike, kellel igasugune sõjaline võimekus puudub või on asendatud pigem politseiga, koguni 21. Näiteks Andorra 12-liikmelisel vabatahtlike armeel on ainult tseremoniaalne funktsioon, Liechtenstein saatis viimati 80 meest Austria–Preisi sõtta 1868. aastal. Nad tulid kõik elusalt tagasi ja töid veel ühe itaallase sõbraga kaasa.

Kümme kõige paremat tuumaallveelaeva, vähemalt hiinlaste arvates

Fortes avaldatud edetabel on võetud väljaandest china.org.cn. Ehkki see võibki adekvaatne olla, väljendab edetabel ennekõike hiinlaste arusaama. See, et nad esikohale siiski oma allveelaeva ei pannud, teeb neile tõeliselt au. Parimateks märgiti USA Ohio-klassi tuumaallveelaevad.

Mida täpselt saan, kui Ultra HD teleri hangin?

Veel mõne aja eest kirjeldati digivideopilti salvestavaid ja edastavaid seadmeid (kaamerad, ekraanid jm) väljenditega nagu kõrglahutus ehk HD ja täiskõrglahutus ehk Full HD. Nüüd on neile lisandunud Quad HD (QHD), Ultra HD, vahel isegi 2K ja 3K, mis muudab lühendirägastikus orienteerumise keerukaks. **Loe pikemalt veebilehelt forte.delfi.ee**

Jaapani–Eesti idufirma valgusega leviv internet sai laulupeoliste avaldatud koormusega hakkama

Tallinna lauluväljaku territoorium on pärast laulupeo nädalavahetust taas rahulik, aga peale suurürituse oli seal veel midagi ainulaadset.

Lauri Jürisoo

forte.ee toimetaja

Laulupeo ajal ja mõni päev pärast seda toimis lauluväljakul kiire valgusega leviv mobiilne internet, mille arendaja on Jaapani–Eesti idufirma LampServe. Lahendus oli mõeldud toetama Elisa võrku.

Firma võrgujuht ja juhatuse liige Andrus Kaarelon kinnitas päev pärast üritust: „Suutsime tagada Elisa klientidele väga hea 4G mobiilse interneti, kus ülekoormusi ei esinenud ja klientidele oli pidevalt kättesaadav kümnetesse megabitidesse (maksimaalselt 50–70 Mbit/s) ulatuv allalaadimiskiirus, ka üleslaadimiskiirustega ei esinenud küsimusi.”

LampServe'i lahendus kannab nime VLC (*visible light communication*) ja seda märkiv tehniline termin on „valguslink”. See tähendab, et andmeside toimib valgusega, mida vahendavad LED-lambid.

Nimes mainitud „nähtavast valgusest” hoolimata ei toimu andmeside ajal tegelikult midagi silmaga nähtavat, kui just midagi valgusvoo ette ei asetata. Andmeside valguse teel on tegelikult juba väga vana nähtus. Esimese teadaoleva edu-

ka katse tegi juba 1880-ndatel Alexander Graham Bell. Aga praegu 400 Mbit/s allalaadimiskiiruseni jõudnud VLC on siiski tuleviku sõna. Katsetatud on ka teisi lahendusi, kuid reaalseid tulemusi on andnud ainult üks.

Jaapanis asutatud LampServe'i lahendus on seitsme aasta vanune. Arendajad alustasid andmesidest LED-lampide vahel, mis olid üksteisest viie sentimeetri kaugusel. Eestis katsetades on jõutud selleni, et lambid edastavad andmeid kuni 400 meetri kaugusele. „Järgmiseks plaanime satelliidi abil seda kaugust veel tublisti suurendada,” teatas firma juhatuse esimees Koichiro Yutaka.

VLC tugijaama kasutamise poolt räägib mitu argumenti. Videolinke saab kergesti lisa-

Lambid edastasid andmeid kuni 400 meetri kaugusele. Plaan on seda suurendada.

da ja need on säästlikud – raadiolink või optiline kaabel andmeside pakumiseks on kuni sada korda kallim. Ja sobib hästi välistingimustesse: andmeside säilib, kui LED-lambid püüavad kinni

Valguspõhise interneti edastamise masina prototüüp, mis laulupeo ajal realselt kasutusse võeti.

Foto: Thomas Nakama (LampServe)

kasvõi 1% väljasaadetud valgusest. LampServe'i lahendus kasutab ühevatise võimsusega LED-lampe ja pakub allalaadimiskiirust 400 Mbit/s. „Asi on valgusallikate tugevuses. Kui kasutame võimsamaid LED-e, siis kasvavad kiirus ja ülekandekaugus kergesti. Usume, et saavutame aasta jooksul 1 Gbit/s,” selgitas LampServe'i direktor Thomas Nakama.

Yutaka mainib, et LampServe otsib võimalust EAS-i abiga üle Eesti püsti panna sadakond VLC-tugijaama, mis mobiililevi kvaliteeti tõstaksid. Elisa esindaja praegu võimalikku koostööd ei kommenteeri. **•**

LampServe'i direktor Thomas Nakama päev enne laulupidu toimunud VLC esitlusel

Foto: Lauri Jürisoo

Jaapanis kulunuks katseteks bürokraatia tõttu vähemalt aasta

Jaapani–Eesti idufirma loodi tänu Okinawa saarel elavatele ettevõtlikele tehnoloogiahuvilistele, kes otsisid oma VLC-projekti elluviimiseks uut mänguala – uue firmana oli neil väga raske oma plaane kohe kodumaal teoks teha.

Thomas Nakama kirjeldas, milliste raskustega nad Jaapanis alguses kokku puutusid. „VLC katsetamiseks luba niisama lihtsalt ei saanud, juba väljas katsetamiseks loa taotlemiseks kulus

üks aasta.” Milles asi? „Kui tahad välieksperimente teha, vajad eri asutustelt ja samuti politseilt lube. Ja meil on palju seadusi.”

Selgub, et videolinki tehnoloogia arendamiseks jäid Eesti kõrval jaapanlaste valikusõelale Egiptus ja Sudaan (kus tehti andmesidekatseid Sahara kõrbes). Eesti puhul meeldis LampServe'i esindajatele idufirmade jaoks soodne pinnas, asjaajamise suhteline lihtsus ja riigi üldine hea tehnoloogiline tase.

Juba paigas: LampServe'i valgusinterneti edastaja päev enne laulupeo algust

Foto: Lauri Jürisoo

LUMIA 635: ODAVAIM 4G TELEFON NOKIALT

Nokia nutitelefon Lumia 635 maksab 179 eurot ja on seega firma odavaim 4G seade. Näitajaid: 4,5-tolline ekraan (854 x 480, Gorilla Glass 3, IPS LCD), neljatuumaline protsessor, operat-

sioonisüsteem Windows Phone 8.1, mitmed eelpaigaldatud äpid nagu HERE Maps/Drive+/Transit, ainult tagakaamera (5 MP), 8 GB sisemälu, 7 GB tasuta pilveruumi. **Forte**

KES KÜSIB, SELLELE ANTAKSE!

Ühisrahasustsai Kickstarter kasutaja Zack Danger Brown alustas projekti Potato Salad. Eesmärk on teha lahketelt inimestelt kogutud 10 USA dollari eest endale kartulisalatit. Kam-

paania lõpeb alles 2. augustil, aga juba on koos üle 35 000 dollari. Kes annab vähemalt kolm dollarit, saab ampsu valmis-toitu. Tsiteerides Boratit: *great success!* **Forte**

Raudtee minevik ja ehk ka tulevik – monorelss

Ühel rööpal sõitvates rongides pole midagi veidrat – ka kõige modernsemad suurlinnad São Paulo, Ar-Riyād, Chongqing ja Mumbai eelistavad uutes transpordiprojektides juba monorelssi. Läks rohkem kui sajand, et monorelss üldse suudaks tõestada oma elujõudu.

Heiki Suurkask
forte.ee toimetaja

Enamasti sõidab selline rong ratastega, mis toetuvad umbes 61–91 sentimeetrit laiale terasrööpale. Teine ja tegelikult vanemgi, tänaseni kasutatav monorelssitüüp on kasutusel aga rippraudteedena mitmes Saksamaa linnas. Eesti keeles tähistavad neid vastavalt terminid sadulmonorelss ja rippmonorelss.

Kui varem oligi tegemist pigem 19. sajandist pärinevate eksperimentidega rööbastel, siis viimase poole sajaga on monorelss muutunud ka täiesti arvestatavaks oleviku ja tuleviku transpordivormiks. Praegu on ta arvestatavam konkurent tavalisele raudteele, sest tuleviku maglev-raudteed on ju tapvalt kallid. Ees- tile lähim monorelss on kasutusel atraktsioonina Soomes Linnanmäki lõbustuspargis.

Avaliku transpordivahendina on see kasutusel aga Moskvas.

Inglisekeelne termin *monorail* (*mono* = üks + *rail* = rööbas, relss) pärineb tegelikult aastast 1897, mil Saksamaal hakati ehitama tänast Wuppertali rippraudteed, mille leiutaja, insener Eugel Langen (1833–1895) oli algul kavandanud hoopis pealinna Berliini.

Wuppertali rippraudtee avati pidulikult 1. märtsil 1901 ja töötab praeguse- ni, kuigi Langen ei elanud nii kaua, et oma ideed teostumas näha. Sarnasel süsteemil töötav, kuigi ülilühike Dresdeni rippraudtee avati kaks kuud hiljem. Kandekonstruksioonid võimaldavad rippraudteid rajada ka tänavate ja jõgede kohale, ilma et nad tegelikult muud liiklust häiriks.

Ainus tõsine õnnetus juhtus 1999. aastal, kui üks rong kukkus Wupperi jõkke ja viis reisijat hukkus. 2008. aastal

sõitis kraana rongile alt külje pealt sisse ja mullu jäid reisi- jad mõneks ajaks elektrikatkestuse tõttu maa ja taeva vahe-

Esimese patendi monorelssile võttis inglase Henry Palmer 1821. aastal.

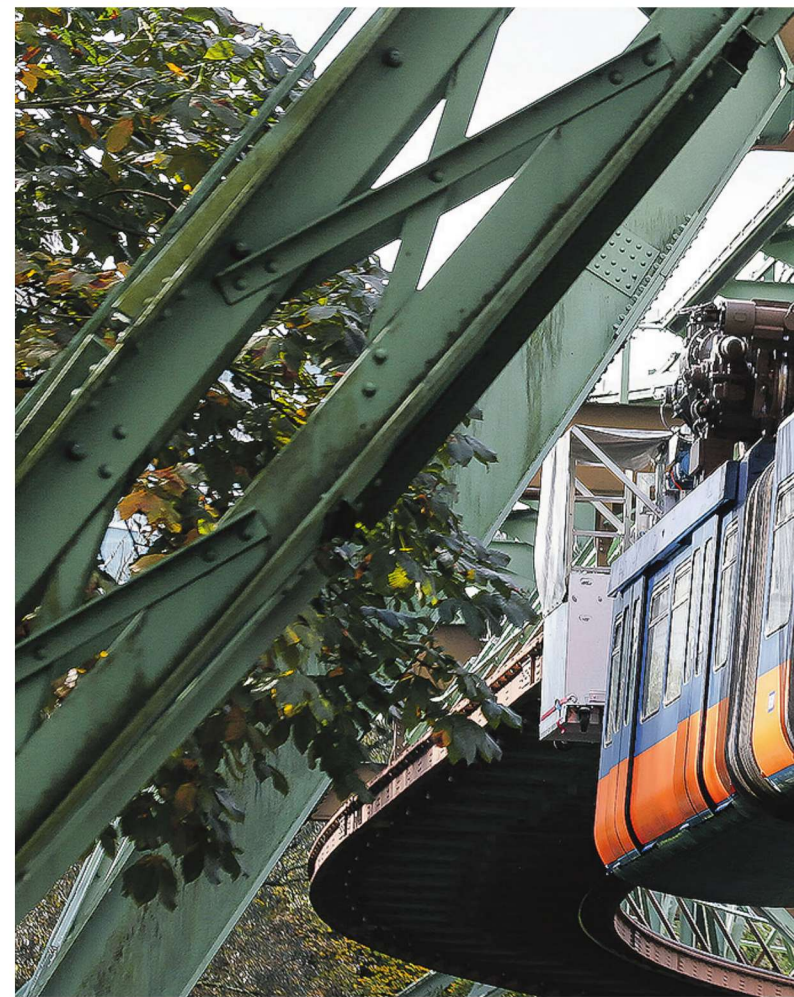
le kõlkuma. 13,3-kilomeetrise Wuppertali rippraudteel on 20 jaama, rööpaid ja ühtlasi ka ronge hoiavad üleval 464 kandekonstruksiooni. Keskmiselt 26,6 km/h liikuvate rongidega sõidab aastas 24,6 miljonit inimest, 2015. aastaks on tellitud ka uued rongid.

Saksamaal on olemas veel Dortmundi ülikooli kampu- se rippraudtee, mille Siemens ehitas 1984. aastaks, kus üks vagun pendeldab kahte liini pidi edasi-tagasi. Peale selle ka

2,5-kilomeetrine kümne meetri kõrgusel rippuva kahe vaguni- ga Sky Train Düsseldorfis lennujaamas, mis 2001. aastal avatuna läks maksma 115 miljonit eurot. Kui arvestada veel kolme sadulmonorelss-panoraam- rongiga (pakuvad turistidele panoraamvaadet linnadele) Stuttgartis, Gelsenkirchenis ja Magdeburgis ja nüüdseks suletud eksperimentaalse maglev- monorelssrongiga Emslandis, ei tasu sakslaste monorelssiva- mustust küll alahinnata.

Idee pärineb Venemaalt

Esimese patendi monorelss- süsteemile võttis inglase Henry Palmer 1821. aastal, kuigi esimese monorelssi oli tegelikult 1820. aastal Mjatškovo külas ehitanud venelane Ivan Elmanov. Elmanovi sõidu- ki rattad asusid kandekonstruksiooni, mitte vaguni küljes ja vagun liikus hobujõul. 19. sajandi ideed tundusid

üsna kaelamurdvad. Esiteks oli ja on rippraudteede mureks see, kas kandekonstruksioonid ikka vastu peavad, ja teiseks pidid maapinnale asetatud üherööpalisel raudteel vagunid taidlema tasakaaluga. Seetõttu osutusid kahel rööpal liikuvad rongid selgelt eelistatuks.

Insenerid väitsid küll, et monorelss olevat odavam, aga ega rööbastega koorderdada ka ei saanud. Indias Patialas on praeguse ni liikvel nn Ewingi- süsteemi rong, mis sõidab ühel tavalisel raudteerööpal, tasakaalustatuna abirattaga küljel. Aga ju me leiamegi 19. sajan-

Wuppertali rippraudtee on olnud kasutusel alates 1901. aastast.

Foto: Reuters/Scanpix

USA-s eelistasid monorelssi tellida Disneylandi lõbustuspargid.

Millise kõrgusega hiidlainest saab kõike teelt pühkiv megatsunami?

Kolme aasta eest Jaapanit tabanud ja 18 000 inimest tapnud hiidlaine polnud veel megatsunami.

Heiki Suurkask
heiki.suurkask@epl.ee

Megatsunami, jaapani keeles *iminami*, on pigem subjektiivne termin, mis tähendab ebatavaliselt kõrget hiidlainet. Megatsunami ei teki tavaliselt maavärina tõttu, vaid pigem suurte maalihete ja asteroi-

ditabamuste kaasnähtuna. Jutt on mitte kümnete, vaid pigem sadade või isegi tuhandete meetrite kõrgustest hiidlainetest, mida on oma silmaga näinud küll vist ainult paar inimest.

2004. aasta jõulupäeval Sumatra esisel toimunud maavärin magnituudiga 9,1–9,3 põhjustas tsunami, mis tappis Indoneesias, Sri Lankas, Indias ja Tais kokku 230 000 kuni 300 000 inimest. Sealjuures oli Sumatra rannikut tabanud hiidlaine kuni 30 meet-

rit kõrge. See ei olnud veel megatsunami.

2011. aasta märtsikuise Tohoku maavärina magnituudiks Jaapani esisel mõõdeti 9,0, tookord tabas hiidlaine ainult Jaapanit, kuid tappis rohkem kui 18 000 inimest. Tsunami oli kohati 40 meetrit kõrge. Ka see ei olnud veel megatsunami.

Paadiga üle puulatvade

Üks megatsunami tabas aga 9. juulil 1958 Alaskas Lituya Bay ümbrust. Lituya Bay on

14,5 kilomeetrit pikk ja 3,2 kilomeetrit lai üsna suletud lahesopp Glacier Bay rahvus-

Megatsunami tekib maalihete ja asteroiditabamuste kaasnähtuna.

pargis. Selle naabruses asub üle kolme kilomeetri kõrge mäestik, mille kaks tippu on juhtumisi saanud nime Wrigh-

ti vendade järgi: Wilburi mägi ja Orville'i mägi.

Piisas 7,7–8,3-magnituudisest maavärinast, et lahte varises korraga 90 miljonit tonni kive ja jääd. Liustikumürakas vajuks vette aga peaaegu vertikaalselt, tekitades 524 meetri kõrguse megatsunami ja paisates selle lahe teisele kaldale. Laine paiskus kilomeetri kaugusele sisemaale, kiskudes enda teelt maha kogu taimestiku ja isegi mullakihi, nii et tühjaks kitkutud kaldanõlvad on praeguse ni näha. Lai-

ne kõrgusest saab aimu selle järgi, kui kõrgel kasvanud puud see mäenõlvadelt väl- ja juuris.

Paadiga üle puulatvade

Samal ajal kalapaadiga lahes viibinud Howard Ulrich ja tema poeg Howard jr võisid hiljem jutustada, kuidas nad paadiga kõrgelt üle puulatvade lendasid. Teises kalapaadis, mis õnnetuseks oli ankrus, sai aga kaks inimest surma.

Selline hiidlaine pidi olema küll kõigi juhuste kokkusattu-

LOHAN KAEBAS VIDEOMÄNGU GTA 5 TEGIJAD KOHTUSSE

Videomängusari „Grand Theft Auto” (GTA) on nii edukas, et paljud tahavad selle arvel rikastuda. Nende seas metsiku elu poolest tuntud näitlejanna Lindsay Lohan (pildil), kes nõuab raha sarnasu-

se tõttu GTA 5 tegelanna Lacey Jonasiga. Hollywoodi murelaps tahab tootjatelt kohtu kaudu hüvitisi ja Jonasi muutmist, et see vähem teda meenutaks. **Forte**

ANDROID L OSKAB HÄSTI AKUT SÄÄSTA

Juuni lõpus mobiilioperatsioonisüsteemi Androidi järgmist suurt väljalaset L esitlenud Google kinnitas, et selles kasutatavad lahendused muudavad seadmed palju akusäästlikumaks. Operat-

sioonisüsteemi esitlustel kuuleme selliseid väiteid pea alati, aga seekord paistab arendajal õigus olevat. Ars Technica katses pikes Nexus 5 akukestvus tervelt 36% võrra. **Forte**

di stiilis ronge siiani ainult seal sõitmas.

Venemaa oli ja on siiani siiski kaheerööpalise raudtee riik. Moskvast rajati esimene ja praegugi kasutatav monorelsiliin lõpuks aastail 1998–2004 Timirjazevski metroojaama ja Sergei Eisensteini tänava vahele. Kuigi ainult 4,7 kilomeetrit pikk, veab see päevas 20 000 reisijat.

Tavaline monorelssraudtee asub küll maapinnast kõrgemal, aga enamik ronge sõidab siiski rööpa peal, mitte ei ripu selle küljes. USA-s jõuti monorelsi ajastusse alles 1956. aastal, kus neid eelistasid tellida

Maglev pole päriselt monorelss

21. sajandi suured läbimurded raudteel pidanuks tulema just maglev-rongidega, mis kasutavad liikumiseks küll ka kesket poomi, aga ei toetu rööbastele ratastega, vaid püsivad magnetite mõjul tee kohal. Näiline ebastabiilsus ei pea siiski paika, sest maglev-rongide 2003. aastal Jaapanis saavutatud kiirusrekord 581 km/h on praegu kõikide rongide, ka monorelsi kiirusrekord. Inglismaal Birminghamis sõitsid maglev-rongid aastatel

1984–1995, seejärel kasutamata seisnud rööbastel on 2003. aastast alates sõitnud AirLinki trossraudtee vagunid.

Tuntuim maglev-raudtee avati 2004. aastal Hiinas Shanghais, kuid kiirusrekorditest hoolimata on Hiina võimud selle edasiarendamise kalevi alla pannud. Probleem on ilmselt see, et aeglasmate maglev-rongide raudtee ehitamine naaberriigis Jaapanis on läinud maksma sada miljonit dollarit kilomeetri kohta.

Disneylandi lõbustuspargid. Kuid monorelss pole Ühendriikides tänaseni laiemat turgu leidnud. Küll aitas üleilmset innovatiivset läbimurret just Walt Disney innustusel tehtud Rootsi–Saksa ettevõtte ALWEG arendustöö 1950. aastatel.

Modernse monorelsi ajastu

ALWEG-i asutaja Axel Lennart Wenner-Gren suri 1961. aastal, misjärel kontsern kaotas suurema jõu, ka Los Angeles keeldus ALWEG-monorelssraudteest. Praegu on ainus nende ehitatud monorelss 1962. aasta maailmanäitusest peale liikvel Seattle'is. 1960. aastast on ALWEG-i litsentsid olnud aga Hitachi käes.

Ja nii algas monorelsi uus laine Aasiast. Tökyös on Hitachi 1964. aastal ehitatud monorelss juba sama argipäevane sõiduvahend kui ükskõik milline teistsorti rong. Olümpiamängude puhuks 1964. aastal käima pandud Tökyö Monorõu sõidutab 127 000 inimest päevas, alates rajamisest on sellega sõitnud rohkem kui 1,5 miljardit reisijat. Uued, juba sel kuul käiku võetavad 10 000-tüüpi vagunid kaaluvad 23–24 tonni ja mahutavad 76 reisijat, rongides on maksimumselt kuus vagunit.

Hiinas Chongqingis 2005. ja 2011. aastal avatud kaks monorelssraudteed on vastavalt 19,2 ja 55,5 kilomeetrit pikad, nelja- ja kuuevagunilised rongid ei suuda juba praegu kõiki sõita tahtvaid inimesi mahutada. Mullused 500 000 reisijat päevas on juba praegu mahutavuse ülempiir, arutatakse isegi kaheksavaguniliste rongide hankimist.

Teisalt on Kanada Bombardieri kavandatud Innovia Monorail 200 tüüpi rongid alates 2004. aastast sõitnud Las Vegases, nende edasiarendust

Moskva monorelss

Foto: Wikimedia commons

Bombardieri Innovia 300 rongi sisemus

Foto: www.monorails.org

Innovia Monorail 300 monorelssraudteed chitatakse Brasiilias São Paulosse ja Saudi Araabiasse Ar-Riyādi. Maksimaalne kiirus on küll 80 km/h, rong kaalub tühjana 93,8 tonni, vagunite laius 3,2 meetrit, rongi pikkus 86 meetrit. Maksimaalne 24-kilomeetrine süsteem 1,6 miljardit dollarit. Eesmärgiks on São Paulos alates 2016. aastast vedada juba 48 000 inimest päevas.

Sydney monorelss, mis avati 1988. aastal, lõpetas eelmisel aastal töö, kuigi algne tegutsemisluba oli 2038. aastani. Kahe rongi kokkupõrge 2010. aastal, mille järel üks reisija vajab haiglaravi, oli justkui kabelimats linna seni ikoonilisele transpordisüsteemile. Linnavõimud otsustasid selle asemele ehitada hoopis uue silla. Sealjuures olid sulgemise eel rongid rahvast pungil täis. ●

mus. On oletatud, et asteroiditabamus, mis 66–67 miljonit aastat tagasi dinosaurustele lõpu tegi, võis põhjustada isegi viie kilomeetrit kõrguse hiidlaine, aga seda on väga raske tõestada.

Igatahes, kui üks suurem asteroid viimati Vaikset ookeani tabas, 2,5 miljonit aastat tagasi, põhjustas see arvata-vasti „ainult” 200 meetri kõrguse hiidlaine.

Veidi sarnane Lituya Bay tingimustega (piklik ja suletud, kuigi oluliselt suurem) on ka Genfi järv Šveitsi ja Prantsusmaa vahel, mida tabas isegi suurem maalihe aastal 563, kui järve varises korraga kuni 250 miljonit kuupmeetrit pinnast. Järve teisele kaldale paiskus aga arvatavalt 16 meetri kõrgune tsunami, mis pühkis maa pealt Tauredunumi kindluse. ●

Lituya Bayd tabas megatsunami täna 60 aastat tagasi.

Foto: D. J. Miller, United States Geological Survey

NOKIA TÄNAVUNE TIPPTELEFON LUMIA 930

Nokia odavaima 4G-telefoniga Lumia 635 ühel ajal saab meie turule firma tänavune tippmudel Lumia 930, hinnaga 550 eurot. Näitajaid: 5-tolline ekraan (1920 x 1080), opsüs-

teem Windows Phone 8.1, 2,2 GHz protsessor, 2 GB muutmälu, 32 GB sisemälu, 20-megapiksliline Zeissi optikaga kaamera, juhtmevaba laadimine, stereo heliga salvestamine. **Forte**

INTERNETITSENSUUR À LA VENEMAA

Venemaa riigiduum võitis vastu seaduseelnõu, et veebisaitide ja äppide arendajad peavad nende kodanike isiklike andmeid hoidma Venemaal asuvas serverites ega tohi neid valit-

suse loata kellelegi edastada. Kui eelnõu jõustub seadusena, võib ette kujutada, et kõik vähegi suuremad tegijad nagu Facebook ja Google lõpetavad seal tegevuse. **Forte**

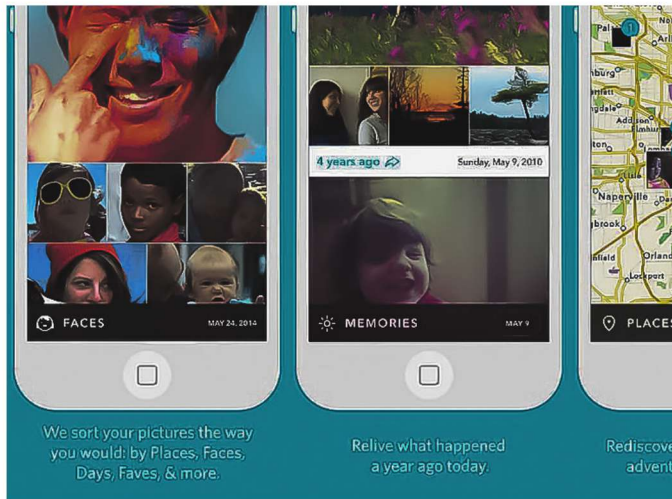
UUSI RAKENDUSI

Sinu piltide ja videote „nutikas kodu”

- **Nimi:** Picturelife
- **Platvorm:** Android, Apple'i nutiseadmed
- **Hind:** tasuta (juurde saab osta pilveruumi)

Kunagi, võib-olla juba täna õhtul, saabub see kurb hetk, kui su kalli nutitelefoni juhtub õnnetus, nii et seda enam kasutada ei saa. Kukatad selle näiteks WC-potti, kohvitassi või merre ning läinud see ongi. Sellisel juhul võid hiljem ainult rõõmu tunda, kui taipasid seadmes olnud fotod-videod pilve varuks kopeerida. Üks selleks sobiv rakendus on Picturelife, mis pakub 8 GB tasuta pilveruumi ja 5–15 dollari (3,7–11 euro) eest kuus lisaruumi.

Androidi ja Apple'i nutiseadmetele loodud äpp ei piira end küll tähtsa, aga ebaglamurse põhitööga nagu lihtsalt varundamine. Eesmärk

on luua su piltidele ja videotele „nutikas kodu” ehk platvorm, kus sisu hallata, sünkroniseerida ja jagada. Mitte ainult eri seadmetest, vaid ka sotsiaalmeedia ja failijagamise saitidelt. Picturelife'iga saad siduda Dropboxi, Faceboo-

ki, Flickr, Foursquare'i, Instagrami, Twitteri jt. Sisu saab sünkroniseerida ka Windowsi ja Maci arvutiga, selleks tuleb paigaldada muidugi eraldi rakendus. Toetatud on enamik fotofailide tüüpe ja ka täiskõrglahutusega videod. ●

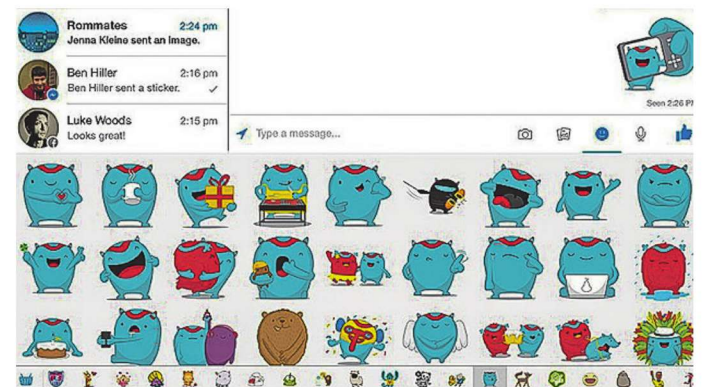
Facebook Messenger jõudis lõpuks iPadi

- **Nimi:** Facebook Messenger
- **Platvorm:** iPad
- **Hind:** tasuta

Facebookis tsättimine ehk vahetu sõnumside on populaarne tegevus, aga kui kasutada selleks arvuti või nutitelefoni asemel tahvelarvutit, on tulemus olnud pigem ebamugav.

Nn Suure Sinise Sotsiaalvõrgustiku esindajad teadsid seda ja tahtsid rahva soovidele vastu tulla, nii et möödunud nädalal muutus kättesaadavaks Facebook Messengeri erivariant iPadidele. Rakendusel on eri seadmetel tänavuse aprilli seisuga üle 200 miljoni kasutaja.

See on esimene Facebook Messengeri variant, mis arvestab tahvelarvutite omapäraga. Selline kuluku mõistagi ära ka Windows Phone'ile või Androidi tahvlitele, aga tarkvara-

arendajad pole praegu miniged lubadusi andnud.

Endiselt meenutab iPadi kasutajakeskkond suuresti iPhone'i oma, mis on suuremale ekraanipinnale laiali venitatud. Nii et pildilises mõttes erilisi uuendusi pole. Kõik ootuspärased võimalused on aga kenasti olemas ja toimivad. Kui sinu iPadi on paigaldatud nii Facebook kui

ka Facebook Messenger, on nende vahel kerge liikuda. Kui toksad põhirakenduses nuppu Messages, viiakse sind kohe Messengeri äppi. Viimases olles ülaribal toksates liigud aga tagasi põhirakendusse. Seda vähemalt teoreetiliselt – kui proovisin iOS 8 beetat jooksvat iPad Airiga, siis see ei toiminud. ●

Äppe katsetas Lauri Jürisoo

ERIQUE COMPETITION AHEAD
www.fiaerc.com

FIA HISTORIC RALLY CHAMPIONSHIP

auto24

FIA EUROPEAN RALLY CHAMPIONSHIP

auto24 RALLY ESTONIA

17-19 JUULI 2014

RALLIPASSID JA FÄNNITOOTED

(kuni 30.06 19€ / alates 01.07 24€ / kohapeal 30€)

STATOIL JAAMADES JA **auto24.ee**

START / PODIUM – neljapäev 17.07 kell 18:45 Tartu Raekoja plats

SERVICE PARK – Otepää Tehvandi staadion

TESTI- JA KVALIFIKATSIOONIKATSE – neljapäev 17.07 kell 14:00 Vana-Otepää

LINNAKATSE – reede 18.07 kell 20:00 Tartu Toomemäel. Start Tartu Raekoja tagant.

LIVE ÜLEKANNE – **Laitse Rally Park** Live. kanalites ülekanDED reedel 18.07 kell 20:00

LASTEALA – Lõunakeskus Lastetala Tartu meelelahutusosal ning Otepääl Tehvandi staadionil

NAISTEALA – **anne.stiil** Naistemaailm Tartu meelelahutusosal

MEELELAHUTUSPROGRAMM JA KONTSERT – reede 18.07 kell 22:00 Ott Lepland bändiga ja laupäev 19.07 kell 19:00 Getter Jaani (Tartu Raekoja plats), reede 18.07 DJ Kristjan Hirno ööklubis Comeback, laupäev 19.07 Tanel Padar & The Sun ööklubis Atlantis.

RALLIPEED – ööklubis **COMEBACK** Otepääl ja ööklubis **ATLANTIS** Tartus igal õhtul algusega kell 23:00. Rallipassi alusel sissepääs Comebacki -25% ja Atlantis -50% soodsamalt.

RALLIPUBI – Otepääl

RALLIPROGRAMM **TipGear** vahel alates 04.07

RALLIRAADIO **sky plus** Tartu 104,3 Mhz / Otepää 99,1 Mhz

Rohkem infot > **rallyestonia.ee**